

VredesMagazine

— Jaargang 3 nummer 4 — 4e kwartaal 2010 — Prijs euro 2,50 —

- **Verantwoording over Uruzgan**
- **Geschiedenis maken in Woensdrecht**

Onderzoeksdossier:

- **NAVO 2020 – wereldwijde coalitie**

“Het lijkt erop alsof er hier niks gebeurt...”

OPINIE

De Mexicaanse drugsoorlog neemt een dramatische en angstigende wending. Voor de eerste keer hebben de bendes nu in het centrum van Juarez een autobom gebruikt. Aan de grens zijn de aanslagen vreselijker en gevaarlijker dan ooit in de Amerikaanse geschiedenis van de rechtshandhaving. Granaatwerpers, automatische wapens en kogelvrije vesten doen denken aan Al-Qaida-achtige methodes. Meer bronnen melden dat verslaggeving in zones van de drugshandel onmogelijk is. Intimidatie, ontvoeringen, moorden en bombardementen van televisiestations en infiltratie brengt de pers tot zwijgen.

Begin juli schreef de digitale El Pais een artikel getiteld: “Verkiezingen in Mexico, De drugsbendes stemmen al moordend.” Een citaat hieruit: “De strijd van de drugskartels tegen elkaar en de staat heeft zich verspreid over de hele Republiek en de moord in Tamaulipas geeft een blik op een andere werkelijkheid: er zijn plaatsen waar de controle door de drugsbendes zodanig is dat journalisten door doodsb bedreiging feiten niet kunnen weergeven. “Hier lijkt het alsof er niks gebeurt,” zegt een verslaggever die wil dat zijn naam geheim gehouden wordt, “maar dat is juist omdat alles gebeurt. De controle is in handen van het Golfkartel, en zowel de politie, als

de politici, als de rechterlijke macht zijn zodanig gefiltreerd dat het onmogelijk is met een van hen te praten zonder medeweten van de bendes. Na de moord op de kandidaat durfde hier niemand meer te komen. De bendes weerhielden hen.”

Dat de hele ervaringswereld in het noorden van Mexico is doordrenkt van het drugsverschijnsel blijkt wel uit de ter plaatse ontstane, actuele stroming in de beeldende kunst: Narcoarte. Kunstenaars noemen dit “het weergeven van de realiteit van alledag.” Soms zijn het schilderijen van omgebrachte mensen, soms ook installaties waar het bloed langs de muren stroomt. Kunstenaars zeggen niet te willen moraliseren, maar slechts weer te geven en alleen naar de esthetiek te zoeken.

President Calderon beschuldigt de VS de problemen van Mexico te hebben veroorzaakt en schrijft: “De oorsprong van onze geweldsproblemen begint ermee dat Mexico grenst aan het land dat het hoogste drugsgebruik heeft.” Vooral bij die grens vallen de meeste doden. De stad Juarez is met meer dan 1.000 drugsgelateerde slachtoffers dit jaar gevaarlijker dan Bagdad. Door beleid dat uitsluitend is gericht op de jacht naar de handelaren worden mensenrechten op allerlei wijzen geschonden. Foltering,

etnische vooroordelen en moorden horen daarbij.

Volgens de oud-presidenten Cardoso van Brazilië, Zedillo van Mexico en Gaviria van Colombia, brengt de door de VS geleide oorlog tegen drugs, Latijns-Amerika in een neerwaartse spiraal. Deze oorlog is mislukt zei Cardoso, en drong aan op schrappen van taboes en starten van antidrugsprogramma's. Obama kreeg advies voor nieuw beleid: decriminalisering van cannabis en drugsgebruik te behandelen als een volksgezondheidsprobleem en niet als een veiligheidsprobleem. Decriminalisering en legalisering van drugs is te overwegen! Een op drugsvermindering gericht beleid blijkt zeven keer goedkoper dan het bestrijden van de handel.

Anke Polak

(op basis van correspondentie met Bram van Waardenberg)

Bronnen: Wikipedia, El Pais, CBS, Bram.

COLOFON

VREDESMAGAZINE 4e KWARTAAL 2010 Uitgave van de vereniging VredesMedia waarin samenwerken: Haags Vredesplatform (HVP), Humanistisch Vredesbeeraad (HVB), Vereniging Pais, Samenwerkingsverband Stop de Wapenwedloop, Antimilitaristies Onderzoekskollektief VD AMOK, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) afdeling Nederland. In VredesMagazine zijn de tijdschriften Kernwapens Weg!, VD AMOK en de dikke nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders opgegaan. De dunne nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders blijven vier maal per jaar verschijnen. **REDACTIE:** Jan Bervoets, Hans Feddema, Benno Houweling, Kees Kalkman, Klaas Meijer, Anke Polak, Jan Schaake, Guido Schokker, Barbara Smedema, Egbert Wever **AAN DIT NUMMER WERKTE NAAST DE AUTEURS MEE:** David-Jan Donner, Chris Geerse, Wendela de Vries. De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van een geplaatst stuk. De tekst van artikelen mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Copyrights van foto's en tekeningen berusten bij de desbetreffende fotograaf /illustrator. **FOTOREDACTIE:** Hans Bouton, Anne Vaillant **MEDEWERKENDE FOTOGRAFEN EN ILLUSTRATOREN:** Jan Bervoets, Leo de Groot, Michiel Hegener, Senior Airman Kenny Holston, Anna van Kooij, Manna Ori, Len Munnik, Peleia, Janine Tijhoff, Yayasan KUKB, Jeff Zimmerlin **VORMGEVING:** Jimmy Slothouwer **DRUKKER:** Drukkerij Mezclado, Tilburg **ABONNEMENTEN:** Interesse of aanmelding voor een abonnement op Vredesmagazine kan kenbaar gemaakt worden bij de redactie van VredesMagazine of bij een deelnemende organisatie. Een jaarabonnement op VredesMagazine (4 nummers) kost 10 euro. U kunt een abonnement nemen via info@vredesmagazine.nl of 015 7850137. **GIFTEN:** Bedragen die abonnees overmaken boven het verschuldigde abonnementsgeld worden beschouwd als gift voor het werk van de in VredesMagazine samenwerkende organisaties. **CONTACT VREDESMEDIA:** Vlamingstraat 82 2611 LA Delft, 015 7850137, info@vredesmedia.nl, www.vredesmedia.nl. **REDACTIEADRES:** Obrechtstraat 43 3572 EC Utrecht tel. 030 8901341 e-post info@vredesmagazine.nl. Artikelen naar redactie@vredesmagazine.nl. **KOPIJSLUITING VOLGEND NUMMER:** 15 november. Verschijningsdatum volgend nummer: 15 december. **ISSN 1876-0724**

“HET LIJKT EROP ALSOF ER HIER NIKS GEBEURT...” 2
 Commentaar over de Mexicaanse drugsoorlog
Anke Polak

VERANTWOORDING OVER URUZGAN 4
 Er moet een parlementaire enquête komen naar de oorlog in Afghanistan
Jan Schaake

“GESCHIEDENIS MAKEN IN WOENSDRECHT LEUKER DAN STUDEREN” 6
 Interview met Woensdrechtactivist Niek van Essen
Barbara Smedema

THE HURT LOCKER 9
 Recensie van film over het explosieven opruimen in Irak
Anke Polak

“ALS WIJ NIET MEER GELOVEN DAT HET KAN, WIE DAN WEL?” 10
 Biografische schets van Evert Huisman
Wim Robben

DE VREDESJIRGA EN DE RECHTEN VAN DE VROUWEN 12
 Een grote vergadering van oorlogsheren en schenders van vrouwenrechten in Kaboel is bereid tot een compromis met de Taliban
Fazel Ahmad

TOPPUNT POLDERHYPOCRISIE – RAWAGEDE VERJAARD 14
 Nederland meet weer eens met twee maten als het om oorlogsmisdaden gaat
Ed Caffin

ISRAËL WIL GEEN VREDE 16
 Bespreking van het boek van Anja Meulenbelt over het Israëliësch-Palestijnse conflict
Jip van Dort

FOTOPAGINA'S MICHIEL HEGENER 18
 De Koerden van Irak

DOSSIER: NAVO 2020 EN HET NIEUWE STRATEGISCHE CONCEPT VAN DE NAVO 21
Martin Broek, Jip van Dort, Kees Kalkman, Jan Schaake

EN VERDER:

COLUMN – HANS FEDDEMA 11

GEWELDLOOSHEID VOOR BEGINNERS 14

SPRINGSTOF 15
Frank Slijper en Wendela de Vries

OVERZICHT VAN BIJ VREDESMAGAZINE AANGESLOTEN ORGANISATIES 20

KORTE BERICHTEN 33
Chris Geerse

KRITIEK VAN KERK EN VREDE OP IKV PAX CHRISTI 35

GEDICHT VAN PISUISSE 36

Harry Zevenbergen is met vakantie

FOTO VOORPAGINA:
 Kraanvogels op Schiermonnikoog, juni 2010.
 Foto: Manna Ori

Len Munnik, Dagblad Trouw

Verantwoording over Uruzgan

Enkele dagen voor het kabinet Balkenende IV viel over Uruzgan lag het in de Tweede Kamer zwaar onder vuur over Irak. De commissie Davids, die de politieke steun van de Nederlandse regering aan de Irakoerlog moest onderzoeken, stelde in haar allereerste aanbeveling dat een hoop ellende voorkomen had kunnen worden als de regering zich niet zes jaar lang had verzet tegen een (parlementair) onderzoek. Al vóór het debat stelde de regering voor om bij volgende militaire operaties binnen een jaar na afloop (parlementair) onderzoek te laten plaatsvinden. Er was nog enige twijfel of dat ook voor de militaire operatie in Uruzgan zou gelden, maar toen eind juli via Wikileaks ook over de oorlog in Afghanistan van alles uitlekte, viel binnen en buiten het parlement al een eerste roep om een parlementaire enquête te horen. Let wel: dat was (zij het slechts enkele dagen) nog voordat deze militaire operatie was afgerond.

Misschien is er dit keer dus geen maatschappelijke beweging nodig om een onafhankelijk onderzoek af te dwingen, zoals bij Srebrenica en Irak wel het geval was. En hoeven we, als dat na zeven jaar eindelijk gelukt is, niet nog een keer aan te dringen op een parlementair onderzoek, waarbij politieke conclusies getrokken kunnen worden. Politieke conclusies die het NIOD (Srebrenica-onderzoek), respectievelijk de commissie Davids, nadrukkelijk niet hebben willen of kunnen trekken. Misschien kunnen wij deze keer als vredesbeweging een aantal vragen formuleren waar wij graag een antwoord op zouden willen hebben. Dit artikel beoogt daar een aanzet toe te geven.

Een eerste vraag die onderzocht zou moeten worden is waarom er steeds weer zoveel mist gecreëerd wordt over het doel van de militaire operatie. Wie de officiële documenten, bijvoorbeeld die van de VN, erop naslaat ziet dat de International Stabilisation Assistance Force (ISAF) in Afghanistan werd gestart om het gezag van de regering in Kaboel in heel Afghanistan te (helpen) vestigen, nadat de aanwezige machtsstructuren van de Taliban waren vernietigd door de Amerikaanse invasie. Het gaat dus ook bij ISAF om een militaire operatie tegen partijen die het gezag van 'Kaboel' niet zonder meer accepteren. Ter ondersteuning daarvan worden zogeheten 'wederopbouwprojecten' uitgevoerd. Maar als politici en ook de legerleiding gevraagd wordt wat nu eigenlijk het resultaat van vier jaar Uruzgan is geweest, wordt vooral gewe-

zen op die wederopbouwprojecten: de schooltjes en gezondheidscentra die gebouwd zouden zijn. En als de vraag aan de orde is of we toch niet langer zouden moeten blijven, wordt de strijd tegen het terrorisme en de cellen van al-Qaida ten tonele gevoerd. Maar over het officiële doel hoor je niets: de regering in Kaboel helpen zijn gezag te vestigen in Uruzgan. Dat is natuurlijk ook niet echt overtuigend naar het Nederlandse publiek toe, nu er steeds meer kritiek komt op de regering van Karzai. Feit is echter dat de doelstellingen van de operatie verschuiven en de geclaimde successen niet aansluiten bij de formele doelstellingen. Zo leg je geen verantwoording af.

URUZGAN VEILIGER?

Hoe ongeloofwaardig het is om de successen van de operatie steeds met zaken als schooltjes te meten, blijkt ook wel uit het cijfermateriaal. De uiteindelijke kosten van de vier jaar durende militaire operatie in Uruzgan bedragen 1,4 miljard euro; aan wederopbouwprojecten in Uruzgan is diezelfde vier jaar 100 miljoen uitgegeven. Van elke 15 euro die naar Uruzgan ging, ging dus 14 euro naar het militaire apparaat en 1 euro naar de wederopbouwprojecten die continu als rechtvaardiging van de militaire aanwezigheid worden genoemd. Uit interviews met mensen uit Uruzgan blijkt in ieder geval dat het geen uitgemaakte zaak is dat we Uruzgan met die 1,4 miljard veiliger hebben gemaakt; volgens sommigen is het er zelfs onveiliger op geworden. Het resultaat van de 100 miljoen voor school-

Foto: Jeff Zimmerman/Dutchimage

tjes en dergelijke wordt ook ernstig in twijfel getrokken. De cijfers van het ministerie stemmen in ieder geval niet overeen met die van het provinciebestuur in Uruzgan en er zijn maar weinig politici en journalisten die deze schooltjes of gezondheidscentra daadwerkelijk hebben gezien. Volgens sommigen bestaat het grootste deel niet eens. De vraag wat we daar, afgemeten aan de doelstellingen, nu werkelijk gepresteerd hebben lijkt me een goede tweede.

Als het gaat om de beschikbaarheid van gegevens, dan moeten we ook naar de doden en gewonden kijken. Tot voor kort wisten we eigenlijk alleen maar hoeveel Nederlandse militairen tijdens de operatie in Uruzgan zijn omgekomen: 24. Van hen weten we ook de naam en de toedracht. Het heeft pers en politiek veel moeite gekost om de aantallen gewonden en blijvend gehandicapten te weten te komen. Pas eind juni werden deze cijfers openbaar gemaakt: 41 Nederlandse militairen zullen gehandicapt blijven; nog eens een honderdtal anderen zal van zijn of haar verwondingen genezen. Daarnaast schat het Veteraneninstituut dat nog zo'n 1.000 uitgezonden militairen

TOP VAN ONDEROP. AMSTERDAM, MEI 2007

ook vanuit andere bronnen al heel wat te zeggen over de rol van journalisten, maar dat is misschien iets voor een volgend artikel. Feit is, dat als journalisten hun werk niet kunnen of willen doen, de daadwerkelijke feiten over de oorlogshandelingen in Uruzgan via een onafhankelijk onderzoek boven tafel moeten komen. En daarop kunnen we dan ons uiteindelijk oordeel baseren of deze operatie verantwoord was.

Jan Schaake

Selectie van grotere incidenten waarbij door Nederlands vuur burgerdoden omkwamen, grotendeels ontleend aan de website van Arnold Karskens.

(www.arnoldkarskens.nl)

- Vlak vóór het officiële begin van de Taskforce Uruzgan werden tijdens een zuiveringsoperatie van 9 tot 19 juli 2006 in de dorpen Kakrak, Dehjanz en Pirsosha 18 mensen gedood door Nederlands vuur.
- Bij de slag bij Chora, van 15 tot 19 juni 2007 kwamen in totaal meer dan 250 mensen om het leven tijdens een enorme inzet van Nederlandse troepen en gevechtsvliegtuigen.
- In de nacht van 16 op 17 juni 2007 werd het dorp Qala-e-Ragh vanuit de lucht bestookt. Daarbij vielen 78 doden waarvan 70 door ISAF-troepen.
- In september 2007 kwamen in het district Deh Rawood zeker honderd burgers om. In de dorpen Lablan en Lundyana tien door beschietingen vanuit gevechtshelikopters; in de dorpen Kakrak en Myandaw tientallen burgers door bombardementen.
- In juni 2007 en begin 2008 kwamen in het district Khas Uruzgan zo'n 100 burgers om.
- Nederlandse militairen en piloten treden in ISAF-verband ook op buiten Uruzgan, onder andere eind 2006 in de provincie Kandahar en in maart 2007 in de provincie Helmand. Bij deze acties vielen minimaal tientallen, maar mogelijk ook honderden burgerslachtoffers.
- Op 11 juni 2009 werden twee auto's beschoten door Nederlandse helikopters in het district Chenartu. Van de in totaal veertien reizigers stierven er acht.

vroeg of laat psychische problemen krijgt door deze uitzending. Enkele maanden geleden rekende minister Van Middelkoop de Kamer voor, dat aan het eind van de hele operatie 20.000 Nederlandse militairen uitgezonden zijn geweest en dat als je bij elk van die militairen vijf directe familieleden telt, de afgelopen vier jaar zo'n 100.000 Nederlanders heel direct bij Uruzgan betrokken zijn geweest.

STANDAARDBELEID

Bij dit alles hebben we echter nog helemaal niet gekeken naar de doden en gewonden, de getraumatiseerden en direct betrokkenen aan 'de andere kant'. Omgekomen strijders aan gene zijde lijken er helemaal niets toe te doen en eerder nog een bonus op te leveren. Bij burgerslachtoffers ligt dat wat moeilijker en deze worden bij voorkeur ontkend. Een aantal keren antwoordde de minister de Kamer dat het tellen van burgerslachtoffers geen prioriteit had; later dat het moeilijk was om ze te tellen. Na lang aandringen door RTL bracht het ministerie vorig najaar naar buiten dat het er na drie jaar Uruzgan minder dan honderd waren. Oorlogsverslaggever Arnold Karskens

bracht meteen een overzicht met incidenten naar buiten waaruit hij voorrekende, dat het er tenminste 300 geweest moeten zijn en waarschijnlijk nog meer. Volgens op de website Wikileaks uitgekakte documenten is het ontkennen en minimaliseren van het aantal burgerslachtoffers standaardbeleid van de aan ISAF deelnemende landen. Ook wordt daarbij steeds betoogd dat de burgerslachtoffers voornamelijk door de tegenstanders worden gemaakt. De belangrijkste rechter van Uruzgan, die het totaal aantal burgerdoden tussen de 500 en 600 schat, zegt niet te weten hoeveel doden nu door wie zijn veroorzaakt, maar stelt: "We weten dat je veel mensen doodt als je een bom gooit. Die Taliban hebben geen zware wapens. De buitenlandse troepen wel." Ook hierover zouden we meer duidelijkheid moeten vragen.

Arnold Karskens verwijt overigens ook zijn collega-journalisten dat ze te weinig op zoek gaan naar antwoorden op dit soort vragen. Liever laten zij zich in zijn ogen fêteren door defensie die ze embedded overal mee naar toe neemt, waardoor ze nauwelijks aan het perspectief van 'de andere kant' toekomen. Er valt inmiddels

“Geschiedenis maken in Woensdrecht leuker dan studeren”

In 1983 ging Niek van Essen naar Woensdrecht om het Vredesaktiekamp tegen de kruisraketten op te zetten. Hij zou er maar een paar maanden blijven, maar hij werd gegrepen door de beweging en bleef. In het Witte Huis in Woensdrecht kijkt hij terug op die tijd.

Hoe ben je in Woensdrecht terecht gekomen?
“Na een actie in Volkel kreeg ik een lift van mensen uit Amsterdam en die moesten op de terugweg langs Woensdrecht om iets te regelen. Zo kwam ik voor het eerst in Woensdrecht. Toen bekend werd dat de kruisraketten in Woensdrecht zouden komen, ben ik gevraagd om te helpen bij het opzetten van het Vredesaktiekamp.”

Jullie gingen met de burgemeester praten, hoe verliep dat gesprek?

“In de gemeenteraad van Woensdrecht was een meerderheid tegen de kruisraketten, daarom moesten ze wel meewerken aan een vredeskamp. Het was een leaal kamp.

De burgemeester was zeer conservatief en aan het eind van het eerste gesprek zei hij: Je kan hier wel een vredeskamp opzetten, maar ik adviseer je om even langs de pastoor te gaan en het hoofd van de school.

Ik had echt het idee dat ik terug was in de jaren vijftig. De manier waarop mensen alles maar lieten gebeuren. Autoriteitsgevoelig. Ik kende dat helemaal niet.”

Je bent opgegroeid in Dieren, een dorpje aan de rand van de Veluwe. Ben je daar geboren?

“Ik ben in 1960 geboren in Rheden en toen ik zes was, zijn we naar Dieren verhuisd. Ik ben de derde van vier kinderen, mijn vader en moeder werkten allebei als docent, mijn vader later als directeur van een streekmavo. We waren kerkelijk, ge-

NIEK VAN ESSEN

reformeed. Binnen de tradities van onze familie stond mijn vader het meest open voor veranderingen. Dieren is best een kerkelijke plaats. Dus daar ben ik door gevormd.”

Waren jullie zwaar gelovig?

“Nee, dat viel wel mee, maar ik leefde in die christelijke zuil en kreeg te maken

met hele conservatieve bewegingen die aan het werven waren onder jongeren. Ik was bij een bijbelstudie van de Bible Club Movement waar ze op een gegeven moment de vrouwen wegstuurden: ‘Hier hoeft je niet bij te zijn, dit is voor mannen’. Ik ben toen avonden gaan organiseren om die beweging de wind uit de zeilen te nemen. Dat werkte goed. Je kan wel zeggen: wat heeft dat nou met de vredesbeweging te maken, maar er werd een gene-

ratie jongeren geronseld voor een conservatief gedachtegoed. Dat wilde ik niet laten gebeuren.”

Was dat het begin van jouw activisme?

“Nee, want ik was tegelijkertijd actief in een basisgroep tegen kernenergie, die heette Strobreed. Dat was wel een heel ander concept, maar dat was ook om mensen bewust te maken.”

Daarvoor heb je in de chemische industrie gewerkt, maar dat was geen succes?

“Ik deed MTS procestechniek en liep stage bij Organon, Shell en Heineken. Het was heel goed om bij die grote bedrijven te werken en te zien hoe dat werkt, maar toen heb ik ontdekt wat ik niet wilde: namelijk met machines werken in de procesindustrie. Ik ging me verdiepen in de maatschappij en ik wilde met mensen werken, iets bijdragen. Ik besloot om geschiedenis te gaan studeren aan de universiteit. Ik ging terug naar school om de havo en het atheneum te doen. In die tijd was ik actief in Strobreed.”

Wanneer deed jij je eerste wetsoverschrijdende actie?

“Het was de tijd van Dodewaard, maar ook van de munitietreinen die van Arnhem naar het noorden gingen. We schilderden leuzen op banken en het politiebureau. Dat was voor het eerst dat ik iets deed dat echt niet mocht. Zo heb ik dat ervaren. Ik was al met burgerlijke ongehoorzaamheid bezig, maar ik dacht zelf nog dat het ongehoorzaam was.

In mei 1983 ging ik naar Amsterdam om een kamer te zoeken, omdat ik ging studeren aan de VU. Ik vond een kamer in de Pijp. Daar heb ik drie weken gewoond en toen vertrok ik naar Woensdrecht.”

Waarom ging je niet studeren?

“Toen ik naar Amsterdam ging twijfelde ik al. Is dit wat ik wil, wil ik later voor de klas staan? Het zou me moeite kosten, veel lezen en ik was dyslectisch, daar kwam ik overigens pas veel later achter. Geschiedenis máken is leuker dan geschiedenis schrijven, of lezen. In het middelpunt van een leuke beweging komen, dat is hartstikke leuk. Dus na een paar weken in Woensdrecht dacht ik: ik blijf nog een paar weken. En na een paar maanden besloot ik om ook de winter te blijven. Het was geen bewuste keuze.”

De storm op 29 november 1983 was een kernpunt voor het Vredesaktiekamp.

“Er was hier een kleine orkaan. Ons kamp was in één nacht bijna helemaal weg. De storm, zo vlak voor de winter, had een punt kunnen zijn waarop het stopte, maar we besloten om door te gaan. We kregen landelijke bekendheid en de steun uit het hele land stroomde toe. Mensen gaven geld, dekens, huisraad, caravans, er werd zelfs een barak neergezet door een groep mensen uit de Noordoostpolder en er kwam een windmolen zodat we eigen stroom hadden.”

Foto: Leo de Groot

HUISKAMER VAK. WOENS DreCHT, 1985

Op 3 juni 1984 was het plaatsingsbesluit.

In een actieweekend waarbij er 20.000 mensen naar Woensdrecht kwamen, kreeg de burgemeester een ongeluk. Wethouder Lenselink nam het over en hij ontruimde kort daarna het Vredesaktiekamp.

“Lenselink had de dagen daarvoor nog tegen de gemeenteraad gezegd dat er geen ontruiming op handen was. Hij vertrouwde zijn eigen gemeenteraad niet, want die zouden het tegen ons vertellen. Daarom is hij door de gemeenteraad naar huis gestuurd en toen kwam hier de eerste vrouwelijke wethouder, dat was bijzonder.

Na de ontruiming woonden we een maand lang op de stoep van het gemeentehuis. Daarna kwamen er drie kampjes: het BosVAK, het BunkerVAK en het VrouwenVAK.”

In 1985 werd het Witte Huis aangekocht

door Atoomvrijstaat. Niek ging in het Witte Huis wonen om meer op het gebied van onderzoek te kunnen doen.

Dat was de tijd van de Speurgroep Woensdrecht. Wat deed die groep?

“Het belangrijkste dat we probeerden uit te zoeken was: welke grote organisatie zit er achter de bouw van de basis? Dat was moeilijk. We hebben het pas achterhaald toen de boel afgeblazen was. Het bleek een consortium uit Rotterdam te zijn, een speciaal opgericht bouwbedrijf. Dat

was heel verbloemd gedaan en bovendien werd het werk aan heel veel partijen uitbesteed zodat een hoop mensen hun handen een beetje vuil maakten.”

Dat had ook een voordeel, het verzet was zo breed dat er is gesaboteerd door militairen en bouwvakkers.

“Ja, ik hoorde dat later van mensen die bepaalde dingen hadden gedaan. Maar dat werd destijds niet toegegeven! Ze waren als de dood, dat dat bekend werd. Wij hoorden toen wel geruchten, maar we konden nooit iets bewijzen.”

Jij liep geregeld rond op de basis, zocht je ook naar informatie?

“Ja, maar buiten de basis kon je beter informatie vinden dan erop. Er waren bijvoorbeeld bureautjes die huisvesting regelden voor de getrouwde Amerikaanse militairen. Bij zo'n bureau heb ik informatie opgehaald, onder andere lijsten met alle adressen en gegevens van Ameri-

kaanse militairen die hier gevestigd waren.”

Je bedoelt dat je ingebroken had?

“Ja, maar ik had ook wel iets aan hun afval. In december 1987 hebben we een kerstkaart gestuurd naar alle Amerikaanse militairen met wat cartoons en de tekst: ‘Er is een akkoord gekomen en julie kunnen weer gaan.’”

Die Amerikaanse militairen zijn zich vast een hoedje geschrokken?

“Ja. Ik ben toen opgepakt en de politie heeft hier huiszoeking gedaan. Ze hebben niks gevonden. Ik ben een paar uur ondervraagd en daar kwamen mensen bij die Engels spraken, dat was duidelijk inlichtingenwerk. Ze probeerden mij duidelijk te maken dat ik een stap te ver was gegaan. Ik zei: ‘Hoezo? Mag ik geen kerstkaart versturen?’ Maar ze waren als de dood dat die informatie in verkeerde

“Ik ging me verdiepen in de maatschappij en ik wilde met mensen werken, iets bijdragen.”

handen zou komen. Het ging ons vooral om bedrijfsinformatie en het was toeval dat we die lijsten tegenkwamen, maar die Amerikanen voelden zich zeer bedreigd.”

Voelde je je niet zwaar geïntimideerd door die inlichtingendienst?

“Nee. Niet na drie jaar Woensdrecht. Ik heb zoveel dingen gezien en dan ging het in Nederland nog soepeltjes. De infiltratie in de jaren erna, dat vond ik heel intimiderend. Dat werd erger naarmate de acties serieuzer werden. Woensdrecht was nog lief vergeleken met wat daarna kwam. Het VAK-mobiel was veel feller en de NADFM (North Atlantic DeFence Movement) met de acties van Kees en Co en Ad en Roland, dat was serieus, daar ging het om het onklaar maken van militair materiaal, hamers op vliegtuigen en Hawkraketten.”

In het eerste jaar van het Vredesaktiekamp was er de kwestie John Paul Gardiner, die kwam met granaten aan. Hoe ging dat?

“Gardiner dook ten tijde van de storm op

in Woensdrecht. Via mij ging hij mee naar België. Hij ging met een paar Belgen naar Florennes (het Belgische Woensdrecht) waar hij uit een depot een paar kisten munitie gejat heeft. Die kisten zijn naar Woensdrecht verkast. Dat hele proces is opgezet door de geheime dienst: de boel was klaargezet om meegenomen te worden. Gardiner had opdracht gekregen om dit te doen en hiermee de vredesbeweging in een kwaad daglicht te stellen.”

Wat deed Gardiner met die munitie op het VAK?

“Hij haalde mensen één voor één bij zich en vroeg of ze wisten hoe ze van een granaat een bom konden maken. Zo probeerde hij mensen uit en heeft hij mensen aangezet. Er was één vrouw in het kamp – Karin – die zag wat er gebeurde, zij heeft ingegrepen.”

Vervolgens is hij ontmaskerd, hoe ging dat?

“We hebben hem geconfronteerd en hij erkende dat hij voor een inlichtingendienst werkte. We eisten dat hij een verklaring aflegde en ondertekende. Toen we hem ondervroegen, kwamen die kisten met munitie aan het licht. We hebben hem met die kisten op het politiebureau afgeleverd.”

Ging hij vrijwillig mee naar het politiebureau?

“Hij zei dat hij een schuldgevoel had, omdat hij ontdekt had dat wij een heel andere club waren dan hij had gedacht. Of dat waar is? In elk geval heeft hij ons telefoonnummers van BVD-ers gegeven met wie hij contact had. Wij hebben een actie in scene gezet en voor ons was duidelijk dat het klopte wat hij zei. Ik heb toen een proces tegen de Nederlandse staat aangespannen. Het werd ontkend en daarmee afgedaan. Ik ben niet in hoger beroep gegaan; het VAK was net ontruimd en het groeide me boven mijn hoofd. Het was mijn eerste echte confrontatie met de inlichtingendiensten.”

Achteraf hebben jullie gelijk gekregen, Gardiner werkte voor de BVD.

“Zeven jaar geleden, lang na de Koude Oorlog, ben ik gevraagd om mee te werken aan een documentaire over deze kwestie. Een groep journalisten is gaan praten met vroegere mensen van de BVD. Die waren gepensioneerd en zijn uit de school geklapt. Ze hebben beves-

tigd wat wij dachten: Gardiner werkte in opdracht van de BVD. Achteraf krijg je gelijk maar niet op het moment dat je het nodig hebt.”

Je leven is erg veranderd. Had je dingen anders gedaan als je geen kinderen had gekregen?

“Ja. De keus om te stoppen met actievoeren werd ingegeven doordat ik niet vast wilde zitten met twee kleine kinderen thuis. Het risico dat je voor langere tijd vast kwam te zitten, dat speelde in die tijd. Ik had op een gegeven moment zoveel gedaan dat de strafmaat overging van een boete naar gevangenisstraf. En dan heb ik het niet over twee weken, maar over twee maanden of meer.”

Vijf jaar geleden heeft Turi Vaccaro hier op de vliegbasis een aantal F16's onklaar gemaakt. Daar ben jij niet rouwig om?

“Nee. Iedere F-16 is er één teveel, dat heb ik na die actie de pers ook verteld. Van het geld dat het kost om één F-16 de lucht in te krijgen, kan je een ziekenhuis in Palestina bouwen. Zo simpel is het.”

Ben je nog bezig met de vredesbeweging?

“Ik houd mezelf op de hoogte. Ik doe geen onderzoek meer. Ik heb dat destijds wel gewild vanuit de banenpool, maar daar ging de sociale dienst niet mee akkoord. Nu werk ik als administratief medewerker bij het gemeentearchief van Roosendaal. Ik ben nog wel actief bij de wereldwinkels, al 22 jaar. Naast wapenhandel heb je nog zoiets als goede handel, eerlijke handel. Het is een bewuste keuze om nu met de positieve kant van handel bezig te zijn.”

Je bent pragmatisch.

“Ja, altijd al geweest. Anarchisme is mijn ideaal maar ik ben wel voor praktische oplossingen. Zo ben ik al jaren lid van GroenLinks, omdat ik wel geloof dat je met compromissen kan sturen en langzaam aan de linkerkant op kan gaan.”

Maar in je hart ben je nog steeds een echte antimilitarist en anarchist?

“Ja, dat is zo.”

Interview: Barbara Smedema

The Hurt Locker

THE HURT LOCKER is een Amerikaanse dramafilm uit 2008 onder regie van Kathryn Bigelow en geschreven door Mark Boal. Na de première in Venetië, draaide de film in verschillende landen in de bioscoop, maar niet in Nederland. Ondanks enthousiaste recensies, waarbij veel critici de film uitriepen tot de beste van 2009, zou THE HURT LOCKER in Nederland eerst alleen op dvd worden uitgebracht. De vele filmprijzen veranderden daar niets aan. Pas na nominaties voor de Golden Globes, prijzen van de BAFTA (Britse prijs voor film en televisie), 4 Satellite Awards, 6 Academy Awards, en 6 Oskars in februari 2010, werd de film uiteindelijk toch in de bioscopen vertoond.

Kathryn Bigelow won als eerste vrouw de Oscar voor Beste Regie, de film werd opgenomen in Jordanië. Kathryn Bigelow was overduidelijk verrast met alle lof en zei dat ze de film opdroeg aan “alle militairen die dagelijks hun leven riskeren in Irak, Afghanistan en wereldwijd.” Vooral geïntrigeerd door de reacties en het grote aantal prijzen, vond ik het een “heilig moeten” om deze film te bekijken.

De Engelse titel *hurt locker* betekent letterlijk *pijn-cel*. Militairen in de Vietnamoorlog gebruikten deze uitdrukking voor het begrip “in grote moeilijkheden”. Tegenwoordig wordt het gebruikt in de betekenis “gewond geraakt bij een explosie”.

In 2004 ging schrijver en journalist Boal mee met militaire explosieven eenheden in Irak die bommen onschadelijk maakten. (Een van deze militairen heeft dan ook inmiddels een miljoenenverdere ingesteld omdat het verhaal op zijn persoon zou zijn geschreven.) Zijn verslag is de rode draad door de ongelooflijk spannende film. De dagelijkse activiteiten van de BRAVO compagnie voert testosteron en adrenaline tot grote hoogte. De speciaal opgeleide elitegroep probeert dagelijks bommen te ontmantelen. Met kleine robotjes, ware doodsvrachting en morbide humor gaan de mannen in Irak op verschillende plekken aan de gang. Het is bijna onmogelijk geen sympathie te voelen voor de leider, vaak gekleed in een indrukwekkend bompak waarin hij er uitziet als een groen Michelinmanne-

tje. Als toeschouwer waan je je ook in het pak, zijn ademhaling en stem geven weer hoe benauwd en warm het moet zijn. Zijn zoektocht naar ontstekingsmechanismen en interesse in constructies geven hem iets mechanisch, iets onmenselijks.

Intrigerend bij alle spanning is de onrustige wantrouwende houding tegenover de plaatselijke bevolking. Bijna hysterisch worden alle toeschouwers tijdens operaties onder vuur gehouden of neerbuigend weggestuurd. Soms is er toch een stukje menselijkheid, als de leider een soort vriendschap ontwikkelt met een Iraaks jochie of praat over het thuisfront. Zeer confronterend is zijn onvermogen om een met bommen vastgebonden burger te helpen. De man ontploft.

Het bompak *EOD-Bommer* aantrekken is toch het ultieme doel voor het team, dat als een hechte groep soms aan onnodige opdrachten werkt. Dit is voor-

al te danken aan de dadendrang van de leider James. Hij heeft 873 bommen onschadelijk gemaakt, leeft in continue angst, is eenzaam en lijkt te verlangen naar de dood. Het is verslavend. Het pak betekent een spel met de dood, en als hij op verlof thuis is bij vrouw en kind lijkt hij iets te missen en gaat terug.

“De roes van de strijd is een krachtige en vaak dodelijke verslaving, want oorlog is een drug,” is de openingszin van de film en lijkt een zekere waarheid.

In *The Hurt Locker* zijn de acties knap maar de tragiek van oorlog gaat niet diep en dat is eigenlijk teleurstellend. De verslaving is heel duidelijk neergezet en zelfs begrijpelijk. Het moet dan ook moeilijk zijn voor veteranen om van deze kick af te komen, een lange weg bij de terugkeer in het dagelijks leven.

Anke Polak

Evert Huisman (1923-2009)

“Als wij niet meer geloven dat het kan, wie dan wel?”

Zeven maanden voor zijn overlijden publiceerde Evert Huisman zijn autobiografie. Inmiddels 85 zette hij, voor familie en geestverwanten, alles nog eens op een rij wat hem in zijn drukke leven heeft beziggehouden. Na 210 bladzijden sloot hij zijn levensboek af met het gedicht van Paul van Vliet “Als wij niet meer geloven dat het kan, wie dan wel?” Evert was ervan overtuigd dat het kon: met elkaar samenleven op basis van geweldloze principes en methoden. Daarvoor heeft hij zich bijna zestig jaar ingezet.

Als zoon van een politiemann groeide hij, samen met zijn een jaar oudere zus, op in Schoondijke, een dorp in het westen van Zeeuws-Vlaanderen. Hun vader besloot hen beiden toelatingsexamen voor de HBS, in het 5 km verder gelegen Oostburg, te laten doen. Ze slaagden daarvoor en gingen vanaf september 1935 samen naar de middelbare school. Een half jaar later werd vader bevorderd en verhuisde het gezin naar Zaltbommel. Drie jaar later naar Assen en in de zomer van 1941 naar Vianen. Hoewel zijn ouders graag wilden dat hij een officiersopleiding ging volgen koos hij voor een heel andere richting: de studie geografie aan de Universiteit van Utrecht.

In mei 1943 werd hij echter tewerkgesteld in Duitsland waar hij twee jaar zou blijven en de oorlog indringend meemaakte. Terug in Nederland vatte hij zijn studie weer op en leerde hij zijn vrouw Wil kennen. Na zijn afstuderen en hun huwelijk (1949) werkte Evert van 1950 tot voorjaar 1953 bij de PPD (Provinciale Planologische Dienst) in Haarlem, en daarna bij de PPD van Overijssel. Het jonge gezin Huisman, met inmiddels zoon Gerritjan, ging in Zwolle wonen waar hun zoon Ruurd geboren werd. Gebruikmakend van een VUT-regeling

stopte hij in 1984 bij de PPD. In 2005 overleed zijn dierbare levenspartner Wil.

ACTIEVE GEWELDLOOSHEID

Het blad Militia Christi, van Kerk en Vrede, dat hij in 1950 onder ogen kreeg, wekte zijn belangstelling voor conflict-hantering, en tot begin jaren zestig was hij actief in de Studiegroep van deze organisatie. Maar hij wilde meer dan ‘studereren en artikelen schrijven’. Eind 1962 nam hij daarom het initiatief tot de oprichting van het Centrum voor Studie, Vorming en Training in Geweldloze Weerbaarheid, dat in 1966 een stichting werd waarvan hij een aantal jaren voorzitter was. In 1976 was hij mede-initiatiefnemer van de Stichting Voorlichting Actieve Geweldloosheid (SVAG), die haar secretariaat in Zwolle kreeg en omstreeks 1985 een achterban van ongeveer 7.000 belangstellenden had. De werkzaamheden werden door hem, samen met Wil en enkele andere vrijwilligers, uitgevoerd.

Beide organisaties gingen in 1991 samen in de Stichting voor Actieve Geweldloosheid, waarvan hij tot 2000 voorzitter was en daarna tot zijn overlijden, op 8 oktober 2009 op 86-jarige leeftijd, secretaris.

Daarnaast was hij bij vele andere initiatieven op het terrein van het vredesstreven betrokken, waaronder Kerk en Vrede, Netwerk Sociale Verdediging, Peace Brigades International, Burgervredeteams Nederland en Platform Vredescultuur. Naast vele artikelen en enkele publicaties onderbouwde hij in *Van Geweld Bevrijd; overleven door democratisering en ontwapening* (527 blz.; 1987) en *Naar een cultuur van Vrede en Geweldloosheid; conflicten geweldloos oplossen* (494 blz.; 2003) zijn visie. Hij vond, en dat was het centrale thema in zijn leven, dat we als samenleving moesten investeren in geweldloze conflictaanpak. Veel nadruk legde hij daarbij op het belang van ‘vredesteams’ die op basis van geweldloze

methoden in conflictsituaties bemiddelden.

Het antwoord op de vraag naar de betekenis van Evert Huisman voor het vredesstreven kan samengevat worden in het grote belang dat hij hechtte aan de praktische toepassing van geweldloze methoden en de vorming en training daarin. Daarover publiceerde hij vele artikelen, nota’s, brochures en twee omvangrijke boeken, en sprak hij tijdens bijeenkomsten en vergaderingen. Vanaf 1950 nam hij deel in talloze besturen en werk- en overleggroepen. Zelden miste hij een bijeenkomst.

Waar hij mogelijkheden tot toepassing zag nam hij, samen met anderen, het initiatief daartoe of nam hij deel aan acties als *Krant voor Zwart Zuid-Afrika*, de vreedzame beëindiging van de treinkapingen bij Wijster (1975) en Glimmen (1977), stopzetting van kernenergie, de beweging tegen kruisraketten, initiatieven gericht op sociale verdediging en burgervredesteams. Ook ging hij naar Rusland (\pm 1962), Tsjecho-Slowakije (1969, 1971, 1973), India (1980), Israël (\pm 1989) en Joegoslavië (1992) om persoonlijk in contact te staan met geweldloze initiatieven in die landen.

Hoewel voor hem alle ontwikkelingen op dit terrein veel te traag gingen beseftte hij terdege dat het lange-termijn-werk was. Binnen zijn mogelijkheden droeg hij hier ten volle aan bij.

VOLDOENING

Evert was een markante persoon met een vaste overtuiging en een levensinstelling die zich kenmerkte door eerlijkheid, eenvoud, een gezonde dosis humor en een sterke verbondenheid met zijn gezin en naaste familie. Ontelbare gesprekken en kleine bijeenkomsten vonden bij hem thuis plaats, met op de achtergrond altijd de grote betrokkenheid en genegenheid van Wil. Haar overlijden in 2005 bracht een grote leegte teweeg, nog versterkt door het sterven van zijn schoondochter,

Foto: Janine Tijhoff

EVERT HUISMAN 2007

de vrouw van Gerritjan, in het voorjaar van 2006. Maar gaandeweg hervond hij zich, nam weer deel aan vergaderingen en bijeenkomsten, ging in 2007 met een reisgezelschap naar Lapland en Spitsbergen en in 2008 naar Tanzania.

Inmiddels was hij ook begonnen met het schrijven van zijn autobiografie. Niet voor een groot publiek, maar om alles wat hem in zijn leven beziggehouden had bijeen te zetten. En hoewel hij er niet de man naar was om zichzelf op de borst te kloppen keek hij op zijn levensinzet, getuige hetgeen hij op bladzijde 179 schreef, met een zekere tevredenheid terug: "Als ik zo naga wat ik allemaal gedaan heb en welke stichtingen ik heb (mede)opgericht, dan heb ik een voldaan gevoel. Niet dat ik zoveel bereikt heb, maar wel dat ik de goede weg heb gekozen."

Wim Robben

Vanaf 1969 is Wim Robben betrokken bij de werkzaamheden van de Stichting voor Actieve Geweldloosheid en de Internationale Beweging voor Geweldloze Kracht.

Onschuldig sprookje?

Ben net terug van vakantie in midden Frankrijk. Gecombineerd met een leuke workshop over Carl Jung en de innerlijke betekenis van sprookjes. En dan zie je dat het hier ook draait om een sprookje. Onschuldig of toch niet? Beide visies zie ik vertegenwoordigd in acties en ingezonden brieven over een mogelijke coalitie van VVD en het machtshongerige CDA met de PVV. Met daarin zowel 'de held' als 'de demon' als archetypen. Rechts houdt de adem in. Dit niet om de (meer dan) 18 miljard bezuinigingen, – die kunnen wel eens veel pijn gaan doen – maar dat het misschien toch gaat lukken, zo'n coalitie, gedoogd door een rabiate populist.

Het 'coalitiesprookje' lijkt minder onschuldig, als je kijkt naar wat er internationaal gaande is. Ik bedoel de 'koude oorlog' tussen het westen en de islamitische wereld.

Onlangs toonden 92000 uitgelekte geheime documenten over de oorlog in Afghanistan aan, dat die veel grimmiger was dan gedacht. Een oorlog die ook nog een groot fiasco aan het worden is, wat voor Obama een tegenvaller is. Zijn voorganger trapte in de valkuil terreur te willen bestrijden met militair geweld, waardoor het eerder sterker dan zwakker wordt. Zo gaat het met alles wat je energie geeft. Iets waar Obama zich niet echt aan blijkt te kunnen onttrekken. De CIA opereert bovendien in het geheim in diverse landen tegen 'moslimterroristen'. Op vrij grote schaal zelfs. In dat licht is de hetze tegen de bouw van de moskee in NY geen kleine zaak. Hier ligt ook mijn grootste grief tegen VVD en CDA met hun geven van extra legitimatie aan een PVV, waarvan de leider uitgerekend op 11 september zal gaan protesteren tegen een gebedshuis, wat tevens plaats inruimt voor een centrum voor alle gezindten. Er zitten racistische ondertonen in het program van de PVV en in uitspraken van haar leider, maar door in het tolerante New York mee te doen aan deze hetze, overschrijdt hij echt een grens. Ook omdat burgemeester Bloomberg, een Republikein, zijn besluit overtuigend verdedigt op basis van de Amerikaanse grondwet en godsdienstvrijheid, met tevens de opmerking dat er op nine eleven ook moslims omkwamen.

Strijd tussen religies? Nee, maar ze worden vaak gebruikt voor spelletjes door fanatici. En dit kan de geschetste 'koude oorlog' helaas doen uitgroeien naar een meer hete vorm. Spelen met vuur dus. Zowel dat steeds maar elders militair te willen ingrijpen, als nu de internationale actie tegen een gebedshuis. Een gedoogakkoord met Wilders? Als ik Rutte en Verhagen was, zou ik me wel twee keer bedenken.

Hans Feddema

De Vredesjirga en de rechten van de vrouwen

In Kaboel werd op 2 juni 2010 de nationale Vredesjirga gehouden (een JIRGA is een traditionele Afghaanse vergadering). Die jirga bestond voor een groot deel uit krijgsheren en schenders van de vrouwenrechten. Hun sterke aanwezigheid betekent niet veel goeds voor de toekomst van de vrouwen en van de democratie in Afghanistan. De vrouwen waren destijds slachtoffer van de Taliban en de moedjahedien (de Afghaanse strijders tegen de bezetting door de Sovjet-Unie) en nu worden ze opgeofferd door de corrupte regering Karzai en door de geopolitieke belangen van Amerika.

An de Vredesjirga namen 1.600 mensen deel: 95% was man en slechts 5% vrouw, hetgeen wel een zeer zwakke vertegenwoordiging mag heten. De belangrijkste doelstelling van de regering van Karzai en zijn bond-

genoten was om te komen tot onderhandelingen met de Taliban. In mijn waarneming wordt Karzai's project van nationale verzoening met de Taliban en zijn voorstel om 70% van de Taliban in het maatschappelijk leven te integreren, door geheimzinnigheid omgeven. Het is nog steeds volstrekt onhelder wat de Amerikaanse regering en andere Westerse landen op dit gebied van de Afghaanse regering verwachten. En de regering Karzai is zwak en kan niet zonder hulp van het Westen een nationale verzoening met de oppositie tot stand brengen. Volgens 80% van de Afghaanse bevolking was deze Vredesjirga een jirga van de regering en niet in het belang van de Afghanen. Volgens de meerderheid van het volk moet er eerst een hervorming binnen het systeem komen en moet men dan vanuit een sterke positie onderhandelen met de gewapende tegenstander. Alleen een gezonde

overheid met voldoende capaciteiten om het land te besturen kan de stap nemen om met de oppositie te onderhandelen. Ik zie de Vredesjirga als een promotiestunt van de regering Karzai. Als deze regering op die manier terroristen in de regering wil laten deelnemen, dan wordt de grondwettelijke bepaling overtreden om de rechten van vrouwen in Afghanistan te garanderen. Voor deze jirga zijn miljoenen dollars geïnvesteerd en voor wat? De internationale gemeenschap en de VN willen nog steeds met hetzelfde gebrek aan politieke ambitie de misdaden en gebreken van de regering Karzai verborgen houden. De VS en de NAVO-landen gaan blindelings akkoord met het politieke verzoeningsproject van Karzai. President Karzai en zijn team kunnen de Amerikaanse en andere Westerse landen met gemak bedriegen om hun eigen voordeel na te streven en hun macht te bescher-

men. Tijdens de Vredesjirga verzocht Karzai de VN-Veilighedsraad vijf leiders van de Taliban te schrappen van de terroristenlijst. Ook heeft Karzai de Vredesjirga om toestemming gevraagd alle Taliban-strijders die in de gevangenis zitten vrij laten.

Maar volgens de Afghaanse grondwet, Afghaanse vrouwenorganisaties en de VN-Veilighedsraad worden de betreffende personen verdacht van terroristische activiteiten en het vermoorden van tientallen vrouwen in het land. Onduidelijk is wat de Taliban tegenover dergelijke concessies stellen en hoe zo'n actie de vrede in Afghanistan dichterbij brengt. Wat haalt Karzai binnen voor dit gebaar naar de Taliban waarvoor hij de grondwet opzij zet, terroristen de hand boven het hoofd houdt en de oorlog tegen het terrorisme frustreert? Welk mandaat heeft hij van de Afghaanse bevolking gekregen om dit te doen? En waarom stemmen de Westerse landen hiermee in?

GEHEIME AGENDA

De propaganda en de steun voor de verzoeningspolitiek en Vredesjirga door Amerika en Westerse landen betekent dat deze jirga nooit een landelijke veiligheid voor het volk kan brengen en volgens de meerderheid van de deskundigen is de Vredesjirga alleen maar koren op de molen van de Taliban en hun bondgenoten zoals de Pakistaanse geheime dienst, ISI. Ik moet vaststellen dat Amerika en de Westerse landen zich met hun steun aan dit proces hebben neergelegd bij een nederlaag in de strijd tegen het terrorisme in Afghanistan. Na de Vredesjirga bleek dat de geheime agenda tussen de ISI en Amerika wordt voortgezet, maar nu met Karzai als instrument. Deze heeft onder leiding van Amerika contact gehad met de ISI en via hen onderhandeld met de Taliban. Volgens de Afghaanse media heeft een vertegenwoordiger van Karzai in juli zelfs via bemiddeling van de ISI gesproken met al-Qaida en de oude Afghaanse jihadistische commandant Jalaluddin Haqqani. De groep van Haqqani wordt verdacht van zelfmoordaanslagen en het onthoofden van buitenlanders en inwoners van het land. Haqqani is een vertrouwenspersoon van de ISI en van al-Qaida. Als Haqqani voorbereidingen treft voor een gesprek met de regering Karzai en een akkoord met hen wil sluiten over deelname in de regering, zullen

dramatische veranderingen in de politieke situatie in Afghanistan plaatsvinden.

Maar Karzai heeft niet alleen geheime contacten met de Taliban. Ook met een andere terrorist, Gulbuddin Hekmatyar, is gesproken om aan de regering deel te nemen. Een meerderheid van de Afghaanse bevolking gelooft dat Karzai en de zijnen alle terroristische groepen, zoals de Taliban, Hekmatyar en Haqqani, deel wil laten nemen in een pure minderheidsregering uit de bevolkingsgroep van de Pashtun.

Amerika en zijn bondgenoten willen eigenlijk compromissen bereiken met de moedjahedien en de Taliban en daarna langzamerhand de regeringsmacht overgeven aan de Taliban. En het laatste jaar heeft Karzai de zekerheid gekregen dat Amerika, de Westerse landen en Pakistan willen dat de Taliban weer aan de macht komen. Dit project is twee jaar geleden voorbereid en wordt nu door de ISI gerealiseerd tijdens bijeenkomsten zoals de conferentie in Londen en Vredesjirga in Kaboel. Volgens de voormalige voorzitter van de Afghaanse veiligheidsdienst Amrullah Saleh heeft de ISI de afgelopen vier jaar 960 miljoen dollars uitgegeven aan apparatuur en opleiding voor rebellen-groepen van de Taliban. Hij verklaarde dat de Pakistaanse regering van plan is om de opstandelingen te steunen bij een aantal aanvallen hetgeen ook op deze manier enigszins is gelukt. Volgens mij is dat de eerste officiële waarschuwing van de geheime dienst voor een ontbinding van het land volgens de geheime agenda van de ISI.

Volgens mij moet het volk zich voorbereiden op een strijd tegen het fanatisme en de Taliban om de democratie te beschermen. De afgelopen twee jaar is het hoofdmotief van de verkeerde Westerse politiek tot het Afghaanse volk doorgedrongen en de bevolking gelooft niet langer in de officiële Amerikaanse lezing het terrorisme te bestrijden. Integendeel: langzaam is de geheime agenda van de Amerikanen duidelijk geworden waarmee ze de Taliban en andere fundamentalistische organisaties in de regio gebruikten voor hun eigen geopolitieke belangen. Het volk is duidelijk dat het zelf ten strijde moet trekken tegen de ideologie van de Taliban. Het Westen maakt zichzelf ongeloofwaardig als ze claimt met een krachtig leger en inlichtingdiensten het terrorisme en extremisme te bestrijden maar nog steeds niet weet waar Bin Laden en Moellah Omar zijn.

Het ergste is nog dat de internationale gemeenschap al tien jaar onverschillig staat tegenover de slachtoffers in Afghanistan en zelf onmenselijk optreden onder de vlag van de bestrijding van het terrorisme en steun aan democratie en vrouwenrechten. Ze trappen midden in de nacht deuren van huizen van Afghanen in, schieten iedereen neer, vernietigen met bombardementen huizen, dorpen en steden, en doden burgers, vrouwen, kinderen en ouderen. En voor de ogen van de internationale gemeenschap worden onder leiding van Amerika duizenden vrouwen en kinderen door de zetbazen van de regering en gewapende mannen verkracht.

HOOFDVERDACHTE

De terugtrekking van de Amerikaanse troepen in 2011 uit Afghanistan zal het land en de regio verder destabiliseren. De combinatie van de geografische ligging van de Islamitische republiek Afghanistan met de duur en de aard van het con-

Volgens mij moet het volk zich voorbereiden op een strijd tegen het fanatisme en de Taliban om de democratie te beschermen.

flict in Afghanistan oefent aantrekkingskracht uit op allerlei buitenlandse groepen die misbruik maken van de etnische en religieuze componenten in dit conflict. Pakistan is hoofdverdachte in deze bemoeienissen van buitenaf die nu al meer dan 30 jaar het volk van Afghanistan terroriseren. Het voortduren van deze Pakistaanse bemoeienissen blijkt ook uit de meer dan 90.000 vertrouwelijke documenten die door WikiLeaks naar buiten zijn gebracht. Het Westen kijkt daarbij de andere kant op en tolereert het dubbelspel van Pakistan. Als de Amerikaanse regering hier meer over weet, waarom hebben ze dan geen acties ondernomen? Of zit het Pentagon hier achter en is de hele operatie in Afghanistan een leugen? Een leugen om de ware geopolitieke doelstellingen toe te dekken.

Dr. Fazel Achmad

Toppunt polderhypocrisie:

Oorlogsmisdaden Rawagede verjaard

Als het om het verleden gaat, blijkt eens te meer dat Nederland met twee maten meet. De landsadvocaat die de Nederlandse staat vertegenwoordigt in de zaak Rawagede, wijst aansprakelijkheid voor de massamoord die het Nederlandse leger in 1947 in het Indonesische dorp beging namelijk van de hand.

Wat Nederland bij monde van de landsadvocaat wel erkent is dat de executies, die tot nu toe altijd als 'excessen' werden aangemerkt, oorlogsmisdrijven zijn. Maar die misdrijven zijn inmiddels, 63 jaar later, verjaard, aldus de advocaat, en dus kan de Nederlandse staat niet aansprakelijk worden gesteld. En dat is dat. Verjaard? Hoezo verjaard? Zeggen we dat ook over misdaden gepleegd in de Tweede Wereldoorlog? En: er zijn nota bene nog overlevenden en nabestaanden. Die zijn bejaard, maar zeker niet verjaard.

Het met droge ogen beweren dat het zonder proces executeren van honderden onschuldige honderden mannen kan verjaren is het toppunt van polderhypocrisie. Zeker voor een land dat de moraal

(om over normen en waarden maar te zwijgen) hoog in het vaandel heeft staan en thuis is voor het Internationaal Gerechtshof. Terwijl Nederland vooraan staat wanneer het gaat om het terechtwijzen van schendingen van mensenrechten door andere landen of het vervolgen van personen voor internationale oorlogsmisdaden, heeft het de grootste moeite dit te doen met eigen 'misstappen'. Met deze recente uitspraak blinkt Nederland weer eens uit in 'wel het vingertje wijzen maar zelf de andere kant op kijken.' Nederland, kijk eens goed in de spiegel en doe zelf nu eindelijk eens boete voor misdaden die zijn gepleegd in de eigen (koloniale) geschiedenis.

De wrange verklaring van de landsadvocaat dat de bejaarde nabestaanden van Rawagede in Indonesië inmiddels moet hebben bereikt luidt zo ongeveer: "Sorry hoor, het was inderdaad fout dat we honderden onschuldige mannen zonder proces hebben geëxecuteerd, maar het is nu eenmaal te lang geleden en we zijn er niet meer verantwoordelijk voor." Voor een

Foto: Yayasan KUKB

MONUMENT TER NAGEDACHTENIS AAN SLACHTOFFERS VAN RAYMOND WESTERLING EN ZIJN SPECIALE TROEPEN. ZUID SULAWESI (INDONESIË)

aantal van hen kwam zelfs dat antwoord te laat. Zij stierven in de anderhalf jaar dat het proces nu al duurt – misschien maar goed ook. Strijdbaar en op zoek naar gerechtigheid zet de groep overgebleven nabestaanden door. De advocaat van de nabestaanden hoopt dat de rechter voor het einde van dit jaar met een gunstige uitspraak komt. Zouden onze polderende hypocrietten dan wel in de spiegel durven kijken?

Ed Caffin

GEWELDLOOSHEID VOOR BEGINNERS

Dit is het vierde stukje in onze serie over geweldloosheid die in de eerste plaats bedoeld is voor mensen die daar nog niet zoveel van weten of er zelfs wat vreemd tegenaan kijken. Alle stukjes zijn geschreven door Hans Feddema en eerder verschenen in het boekje 'Beter Geweldloos', een uitgave van het Platform Vredescultuur (www.vredescultuur.nl). Het boekje is ook te downloaden via: www.vredesmuseum.nl/download/inhoud.php

Geweldloze zelfverdediging

Wat te doen als je persoonlijk wordt bedreigd of aangevallen? Dit kunnen bijvoorbeeld situaties van berooving, aanranding of agressie zijn. Als we het geweld in onze samenleving willen verminderen en er naar streven dat de geweldloze benadering werkelijk breder ondersteund zal gaan worden, dan zal dit terrein van de 'persoonlijke geweldloze zelfverdediging' verder ontwikkeld moeten worden.

Het gaat om een vorm van doeltreffen-

de vreedzame weerbaarheid die het geweld niet vermeerdert en uitbreidt, maar de-escalereert. Deze weerbaarheid moet een zo groot mogelijke zelfbescherming bieden en door bijna iedereen (ongeacht fysieke kracht of behendigheid) in veel situaties gebruikt kunnen worden. Enkele organisaties werken aan het verder ontwikkelen van geweldloze zelfverdediging maar er moet nog veel gedaan worden.

Een actie om tenminste de nog levende weduwen (veelal 85-plus en doodarm) enige empathie te tonen heeft tot nog toe het geld voor één weduwe opgebracht, wel een blijk dat onze ereschuld de meesten onbekend of onverschillig is, ondanks ons grondwetsartikel, dat de regering instaat voor handhaving van de internationale rechtsorde. Zo heeft onze premier Balkenende op de Wereldtentoonstelling van Shanghai onlangs nog uitgehaald tegen het gastland vanwege de behandeling van Tibet. Zulke woorden hebben weinig effect zolang Nederland ethiek met de mond belijdt zonder die in daden om te zetten.

Wie zich geroepen voelt om ons land een steviger basis te geven, wordt uitgenodigd een bijdrage te geven aan de Rawagede-actie voor oorlogsweduwen in Indonesië op giro 898028779 tnv. Humanistisch Vredesberaad, Alphen aan de Rijn, of 177 56 24 tnv. Stichting Eerlijk delen, Haarlem, o.v.v. "Rawagede". Beter dan te wachten tot allen zijn overleden.

Kan wapenhandel worden ingeperkt met een VN-Verdrag?

Na een campagne door maatschappelijke organisaties zijn de Verenigde Naties in 2010 begonnen met onderhandelingen voor een mondiaal Wapenhandelsverdrag (*Arms Trade Treaty*, ATT). Met dit verdrag wil men een juridisch instrument creëren om 'onethische' wapenhandel te voorkomen. Wapens zouden niet geëxporteerd mogen worden als de kans groot is dat ze gebruikt worden bij mensenrechtenschendingen, oorlogsmisdaden, georganiseerde misdaad of terrorisme. Ook zouden ze niet verkocht mogen worden aan instabiele regio's, arme landen of corrupte regimes. Wie dit leest kan alleen maar concluderen dat dit verdrag een einde zal maken aan alle wapenhandel. Helaas moeten internationale verdragen niet al te serieus worden genomen, zeker niet als ze zich richten op zachte doelen als vrede en mensenrechten. Door slimme diplomatieke formuleringen zijn mazen in het verdrag onvermijdelijk. Ook zullen er geen consequenties aan verbonden zijn als staten zich niet aan het verdrag houden. Tenzij het een pariastaat betreft natuurlijk.

De beperktheid van zo'n verdrag blijkt uit het feit dat veel defensiebedrijven er geen enkel probleem mee hebben. Een woordvoerder van de Britse wapenindustrie omschreef het verdrag als: "een mondiale maatstaf in exportcontrolebeleid. (...) Het moet niet gezien worden als een traditioneel ontwapeningsverdrag of wapenbeheersingsinstrument." Hij meent dat het ATT een soort WTO-verdrag voor wapenhandel wordt. Iets dat vrije marktregels vastlegt voor de defensie-industrie. Iets dat, zo hoopt hij waarschijnlijk, de concurrentie uit China en Israël kan beteugelen.

Dat is natuurlijk niet zoals het ATT is bedoeld door de initiatiefnemers, onder wie Oxfam en Amnesty International. Zij hopen op een instrument dat een einde maakt aan de meest extreme vormen van wapenexport. Deze organisaties zijn niet tegen alle wapenhandel en laten niet na

om in al hun rapporten te benadrukken dat ieder land het recht heeft om zichzelf te bewapenen (art. 51 van het Handvest van de Verenigde Naties). Helaas weegt dit recht meestal zwaarder dan alle andere rechten, zoals het recht op onderwijs, gezondheidszorg en arbeid.

Veel vredesgroepen zijn sceptisch over de mogelijkheid om wapenhandel per verdrag te beperken. De belangen die op het spel staan zijn groot, niet alleen de economische belangen maar ook de militaire. In het slechtste geval zal een wapenhandelsverdrag gebruikt worden als dekmantel om vuile zaakjes achter te verstoppen. Twaalf jaar ervaring met de EU wapenexportcriteria tonen aan dat exporten naar Sri Lanka, Pakistan en Israël – om er maar een paar te noemen – door overheden als volkomen legitiem beschouwd worden. De formulering van de acht EU criteria laat ze open voor velerlei interpretatie. Ze kunnen worden gerecht-

vaardigd door elk buitenlands politiek, militair of economisch belang. De enige manier om exporten te stoppen is door voortdurende campagnes waarbij een appél wordt gedaan op het moreel besef van de publieke opinie.

Hoe beperkt ook, wat met het ATT bereikt kan worden is een klein stapje in de richting van strengere controle. Ook kan het ATT bijdragen aan meer openheid over wapenhandel. Hoewel dat op zich niet helpt: Nederland heeft misschien wel het meest transparante wapenexportbeleid ter wereld en is desondanks de zesde of zevende wapenexporteur ter wereld.

Deze tekst werd eerder gepubliceerd in War-ProfiteersNews, de Engelstalige email nieuwsbrief van de War Resisters' International's Global Initiative on War Profiteers. Gratis abonneren op deze nieuwsbrief kan door een email te sturen aan: warprofiteersnews-subscribe@lists.wri-irg.org

Nederlandse wapenexport blijft groeien

In juni verscheen het jaarlijkse overheidsrapport met de wapenexportcijfers over 2009. Nadat we vorig jaar al meldden dat die in 2008 tot recordhoogte was gestegen, en dat we verwachtten dat die trend voortgezet zou worden bevestigde Den Haag onze vermoedens. Voor een bedrag van 1,4 miljard euro werden vorig jaar wapenexportvergunningen verleend, tegenover 1,25 miljard in 2008. Verreweg de grootste order kwam uit Marokko: drie fregatten die De Schelde bouwt voor een bedrag van 555 miljoen euro. Diezelfde werf boekte in augustus ook een nieuwe order van 171 miljoen euro uit Indonesië voor een fregat, als vervolg op de vier korvetten die de afgelopen paar jaar werden geleverd en waartegen veelvuldig actie werd gevoerd.

Daarnaast verkocht defensie afgelopen zomer grote hoeveelheden overtollige wapens aan Jordanië en Estland. Het

eerstgenoemde land kocht voor een nog onbekend bedrag 121 M-109 kanonnen, 441 YPR pantservoertuigen, 69 M-577 pantserrupsvoertuigen, 467 militaire trucks plus nog munitie en andere zaken.

Estland verdubbelt z'n wagenpark pantservoertuigen met de koop van 80 Patria pantservoertuigen voor zo'n twintig miljoen euro, door Nederland maar tien jaar gebruikt. Sommige van de voertuigen zullen ter ondersteuning van de 155 Estse troepen in Afghanistan worden gebruikt. Nederland kocht opmerkelijk genoeg eerder juist met grote spoed de Australische Bushmaster, omdat de Patria veel last had van stof en de bescherming tegen bermbommen en mijnen als onvoldoende werd beschouwd.

Kassa voor defensie: van 2004 tot en met 2009 leverde de verkoop van afgestoten materieel in totaal 1,34 miljard euro op, gemiddeld 224 miljoen euro per jaar.

Israël wil geen vrede

1948 ISRAËL

In haar nieuwe boek over het Israëliisch-Palestijnse conflict, OORLOG ALS ER VREDE DREIGT, ISRAËL EN 'HET PALESTIJNSE PROBLEEM', toont Anja Meulenbelt op overtuigende wijze aan dat de ideologie van het zionisme ten grondslag ligt aan de vele en hardnekkige problemen die het conflict kenmerken. Daarnaast betoogt de SP-senator en Palestina-activist dat Israël helemaal geen vrede wil met de Palestijnen.

In een uitgebreid en gedetailleerd historisch deel behandelt Meulenbelt de vele aspecten van de nog altijd 'springlevende' ontstaansideologie van Israël die zij "de werkelijke oorzaak van alle problemen" noemt. Het zionisme wordt gedefinieerd als "de opvatting dat Israël een joodse staat is en moet blijven." De ellende die het zionisme voortbracht is de etnische zuivering die kort voor 1948 (het uitroepen van de staat Israël)

begon. Dat krijgt ruim aandacht in het boek.

Van begin af aan is voor de grondleggers van Israël duidelijk geweest, aldus Meulenbelt, dat het stichten van een joodse staat in een land waar al mensen woonden voor grote problemen zou zorgen. Die zouden dat, logischerwijs, namelijk nooit accepteren. In 1947 begonnen goed bewapende joodse groepen daarom met het zaaien van terreur onder de Palestijnse bevolking met als doel zo veel mogelijk mensen te verjagen zodat een eigen joodse staat, met een ruime meerderheid aan joodse inwoners, uitgeroepen kon worden. Na de verwoesting van honderden Arabische dorpen en na verdrijving van drie kwart miljoen Palestijnen werd in mei 1948 de staat Israël uitgeroepen door premier Ben Goerion. Het Palestijnse vluchtelingenprobleem was het gevolg.

"Ben Goerion sprak toen zijn onge-

noegen uit over de mislukking om Arabieren kwijt te raken in de strijd," aldus Meulenbelt. Die onvrede was de basis voor een nieuwe golf van verdrijving. In de Zesdaagse Oorlog (1967) werden nog eens 350.000 Palestijnen verjaagd, en veroverde Israël de Westoever en de Gazastrook, inclusief tweeënhalf miljoen Palestijnen. Er werden niet 'genoeg' Arabieren verjaagd, de nieuw veroverde gebieden konden niet geannexeerd worden, want dan zouden er immers 'te veel' Palestijnen binnen Israël wonen. Daarom werd Israël een bezettende mogendheid, die het leven van de Palestijnen in deze gebieden ging controleren. Checkpoints en andere obstakels, zoals wegen die voor Palestijnen verboden zijn, bemoeilijken sindsdien de bewegingsvrijheid ernstig.

Hier lijkt echter een tegenstrijdigheid te zitten waar de SP-senator Meulenbelt aan voorbij gaat. Als Ben Goerion in 1948 immers minder Palestijnen in de

nieuwe staat Israël (op dat moment 78 procent van historisch Palestina) wilde hebben, ligt het niet voor de hand dat hij voorstander zou zijn om meer gebied te veroveren, zodat juist meer Arabieren binnen de grenzen kwamen te wonen. Dat lijkt Meulenbelt echter wel te suggereren.

Als gevolg van de bezetting van 1967, kregen "ultrarechtse en ultranationalistische messianistische" kolonistenbewegingen vrij baan. Zij kregen en krijgen alle ruimte, financiële middelen en militaire bescherming, om zo veel mogelijk land van de Palestijnen te koloniseren. In feite gaat dat in de praktijk gepaard met

Nakba, mag niet genoemd worden in het lesmateriaal.

Omdat Israël de rechten van de Palestijnse minderheid niet behartigt, kan, aldus Meulenbelt, beter gesproken worden van een 'etnocratie': een democratie die alleen geldt voor de dominante, joodse groep.

GEEN PARTNER VOOR VREDE

Politici en journalisten geven doorgaans aan niet te twifelen aan de goede wil van Israël in het zogenaamde vredesproces. Obama zei op 6 juli jl., na een ontmoeting met de Israëlische premier Netanyahu, "ervan overtuigd" te zijn "dat de premier vrede wil" met de Palestijnen. Meulenbelt gelooft dat niet meer. Zij trekt deze conclusie uit veel en stevig gedocumenteerde feiten die haar betoog onderbouwen. Twee goede voorbeelden zijn de recente oorlog tegen Gaza en de voorwaarden die Israël stelt voordat het bereid is met Hamas te praten.

Als Israël vrede wil, vraagt de auteur zich af, waarom schond het in november 2009 dan het staakt-het-vuren met Hamas waarna de raketaanvallen op Israël hervat werden? En waarom reageerde Israël vervolgens niet positief op voorstellen van Hamas om het bestand te herstellen? In plaats van de vrede te bewaren, koos Israël ervoor om een grote militaire campagne tegen de bevolking van Gaza te starten die logischerwijs tot meer raketaanvallen op Israëlische burgers zou leiden en die vrede juist in de weg staan.

Daarnaast is vrede met de Palestijnen niet mogelijk zonder met Hamas, de democratisch gekozen leiding van de Palestijnen in Gaza, te praten, meent Meulenbelt. Israël legt de voorwaarden hiervoor echter bewust zo hoog dat Hamas daar nooit op in kan gaan. Hamas moet ten eerste Israël erkennen, ook al weigert Israël aan te geven waar zijn eigen grenzen liggen en erkent het zelf Palestina niet. Hamas moet daarnaast het geweld afzweren, ook al doet Israël dat wederom zelf niet en heeft elk bezet volk het recht zich gewapenderhand te verzetten. Ten slotte moet Hamas oude verdragen respecteren, ook al gaat, alweer, Israël door met de kolonisering van de Westoever waardoor het zelf oude verdragen schendt. Het zal duidelijk zijn waarom Hamas deze drie eisen niet wil accepteren.

Wellicht het beste en tegelijk meest eenvoudige argument dat Israël geen vre-

de wil, is het feit dat ondanks vele Palestijnse en Arabische vredesvoorstellen Israël zelf nooit een voorstel heeft gedaan. Terecht vraagt Meulenbelt zich af: "waar ligt het vredesvoorstel van Israël?"

In een enigszins onsmakelijke, op de persoon gerichte recensie in *Vrij Nederland* van 19 juni 2010, spot Ronald Havenaar met Meulenbelts conclusie dat Israël niet geïnteresseerd is in vrede en beschuldigt hij haar bovendien, onterecht, van sympathie voor politiek extremisme. Meulenbelt geeft op meerdere plaatsen in het boek heel duidelijk aan geen 'Hamas vriendje' te zijn en keurt de raketbeschietingen op Israëlische steden door Hamas, die ze schendingen van het internationaal recht noemt, af. Maar omdat ze de focus in het boek op de misdaden van Israël legt, die nu eenmaal vele malen omvangrijker zijn dan die van de Palestijnen en die bovendien de oorzaak zijn van het Palestijnse verzet en terrorisme, probeert Havenaar haar weg te zetten als extremist.

Het is veelzeggend dat de recensie in *Vrij Nederland* spot met Meulenbelt's conclusie dat Israël geen vrede wil zonder in te gaan op bovenstaande feiten. De recensie is daarmee een jammerlijk voorbeeld dat in dit debat zo vaak de emotie en niet de feiten doorslaggevend zijn.

KWADE TROUW

Het bovenstaande brengt Anja Meulenbelt tot de logische, maar door veel politici en media als onmogelijk gehouden conclusie dat Israël geen partner voor vrede is. Onder het kopje *Kwade trouw* schrijft ze: "Zouden we er niet langzamerhand een keer van uit kunnen gaan dat Israël er alles aan zal doen om een werkelijke vredesovereenkomst met de Palestijnen te vermijden? Zouden we niet een keer onder ogen kunnen zien dat Israël nog steeds hetzelfde zionistische doel voor ogen heeft: zo veel mogelijk land en zo min mogelijk Palestijnen? Hebben we feitelijk een reden om iets anders te denken, hebben we ooit anders gezien?"

Jip van Dort

Blog: www.jip-van-dort.blogspot.com

Oorlog als er vrede dreigt. Israël en het 'Palestijnse probleem'

Ambo-Anthos 2010, 256 p. Euro 19,95.

ISBN 9789026322907

www.amboanthos.nl/NF

Daarnaast is vrede met de Palestijnen niet mogelijk zonder met Hamas, de democratisch gekozen leiding van de Palestijnen in Gaza, te praten, meent Meulenbelt.

een zogenaamde *light* versie van etnische zuivering. De komst van de kolonisten gaat immers gepaard met de verdrijving van de Palestijnen, die geen toegang meer krijgen tot natuurlijke hulpbronnen en wier huizen worden vernietigd.

Maar ook in Israël zelf heeft het zionisme nare gevolgen voor de Palestijnen, 20% van de bevolking, die dan worden behandeld als tweederangsburgers. De Palestijnen in Israël hebben te maken met wijdverbreide discriminatie en racisme.

Praktisch betekent dat dat bijvoorbeeld jonge Palestijnen heel moeilijk aan een werkloosheidsuitkering kunnen komen en dat er verschil is tussen de onderwijsbudgetten: per kind van Palestijnse Israël's: 155 euro vs. joodse Israël's 715 tot 1.975 euro. De Palestijnse kinderen in Israël mogen bovendien geen les krijgen in hun eigen geschiedenis. De etnische zuivering van 1947/48 bijvoorbeeld, de

SMOKKELAARS ONDERWEG VAN IRAK NAAR IRAN, ELK PAARD BELADEN MET TWEE TELEVISIES

De Koerden van Irak waren decennia lang synoniem met leed en ellende, maar die tijd is voorbij: nu hebben ze een de facto zelfstandige staat binnen Irak met een eigen leger en een zwaar beveiligde grens. De "Iraqi Kurdistan Region" is verreweg het veiligste en rijkste deel van Irak. Problemen zijn er ook. De sterke afhankelijkheid van import bijvoorbeeld. En, anders dan in de tijd van Saddam (1968-2003), hebben fundamentalistische moslims vrij spel. "They are penetrating every single house with no respect for freedom of expression and faith", mailde een goede vriend me eind augustus vanuit het steeds minder vrije Iraaks Koerdistan.

Foto's door Michiel Hegener uit zijn boek *The Kurds of Iraq* (2009)

www.thekurdsofireaq.com
www.michielhegener.nl

1992 KOERDEN BEWAKEN GRENSEN TUSSEN HET VRIJE GEBIED EN SADDAMS IRAK. DE TWEEDE MAN VAN LINKS SNEUVELDE KORTE TIJD LATER.

MEISJE IN BARSAN

MAART 1991, IRAAKS KOERDISCHE VLUCHTELINGEN IN TURKIJE

The Kurds of Iraq

BUSSTATION IN ZAKHO

MOSKEE IN ERBIL

BRUILOFT IN OPEN LUCHT.

Abonnee worden

VredesMagazine wordt gratis toegezonden aan leden van het HVP, Pais en ook aan donateurs van Stop de Wapenwedloop en VD AMOK. Als u VredesMagazine regelmatig op uw deurmat wilt vinden kunt u dus lid of donateur worden van één of meer van deze organisaties. Zie de beschrijvingen op deze pagina. Een abonnement zonder ergens lid of donateur van te worden is ook mogelijk via opgave aan: VredesMagazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@vredesmagazine.nl

Proefabonnement

Geef een jaarabonnement cadeau voor **10 euro** (wordt niet automatisch verlengd)

De acceptgiro kan verzonden worden naar:

naam:
adres:
postcode/plaats:

VredesMagazine kan verzonden worden naar:

naam:
adres:
postcode/plaats:

Opsturen naar VredesMagazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@vredesmagazine.nl

Het Vredesmagazine en zijn organisaties

WILPF- WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE AND FREEDOM

Obrechtstraat 43, 3572 EC Utrecht
Telefoon 023-5252201 / 030-2321745,
e-mail: info@wilpf.nl

Op de website wilpf.nl wordt momenteel aandacht besteed aan de programma's van de Nederlandse politieke partijen.

HAAGS VREDESPLATFORM

Secretariaat: Jan Bervoets, Valkenboskade 461,
2563 JC Den Haag (tel 070-3922102)
e-mail: jan.bervoets@casema.nl
website www.haagsvredesplatform.nl

24 september Vredesdiner met commentaar op de klimaatverandering; 19 november demonstratie tegen de wapenbeurs van de NIDV in de Ahoyhall in Rotterdam.
KOMT ALLEN EN DOE MEE

VD AMOK

Ons adres: Obrechtstraat 43
3572 EC Utrecht 030 8901341
www.vdamok.nl

VD AMOK is de voortzetting van de samenwerking tussen de Vereniging Dienstweigeraars (VD) en het Antimilitaristisch Onderzoekskolлекief (AMOK).

We doen onderzoek op het gebied van oorlog en vrede en leveren zo een bijdrage tot een radicale vredesbeweging in de vorm van berichtgeving en analyses. Voor VredesMagazine maken wij de onderzoeks dossiers.

Giften ter ondersteuning van ons documentatiecentrum en kantoor (waar ook Vredesmagazine wordt gemaakt) zijn welkom op giro 5567607 t.n.v. VD AMOK Utrecht.

PAIS

De vereniging Pais is de Nederlandse tak van War Resisters International. Onze wortels gaan terug tot 1921, de naam Pais is veel jonger en ontstaan na vele fusies.

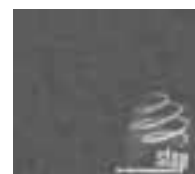

Pais staat voor het ideaal van een wereld zonder oorlog en voor een geweldloze, duurzame en rechtvaardige samenleving. We zijn daarvoor op vele manieren actief in Nederland en via de WRI in de hele wereld.

Wilt u lid worden, ons steunen of zelf meedoen, kijk dan op: www.vredesbeweging.nl of bel: 015-785.01.37.

STOP DE WAPENWEDLOOP

Stop de wapenwedloop is van oorsprong een "samenwerkingsverband", ontstaan bij de opkomst van de massabewegingen, zoals tegen de neutronenbom aan het eind van de jaren zeventig jaren en die tegen de plaatsing van kruisraketten, bijna 20 jaar geleden.

Het vraagstuk van de strijd tegen oorlog heeft vele facetten. Hoe oorlog bestreden moet worden, daarover zullen wel verschillende benaderingen blijven bestaan. Maar deze strijd moet wel plaatsvinden, en daartoe blijft een boven partijen en richtingen uitstijgende vredesbeweging een noodzaak.

HUMANISTISCH VREDESBERAAD

Postbus 235, 2300 AE Leiden, tel: 0648233329.
e-post: info@humanistischvredesberaad.nl
website: www.humanistischvredesberaad.nl

Op de website van het HVB staat een verklaring over de mogelijke komst van een rechtse regering in Nederland: "Een ultra rechts bestuur is slecht voor de vrede".

NAVO 2020 – Strategisch concept

voor een wereldwijde coalitie

Experts willen NAVO bijna overal inzetten
De aanstaande nederlaag in Afghanistan • De nieuwe kernwapens van Obama • Wapensmeden op de Waalsdorpervlakte • Oorlog om olie en gas • Bibliografie

Dit dossier is een product van **VD AMOK**. Redactie: Jip van Dort, Kees Kalkman

Komende herfst wil de NAVO tijdens een vergadering in Portugal een nieuw strategisch concept vaststellen. De vorige versie van dit document werd aangenomen tijdens de Kosovo-oorlog in 1999. Om de beslissing voor te bereiden is een commissie van experts ingesteld onder leiding van Madeleine Albright, die tijdens de Kosovo-oorlog Minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten was en Jeroen van der Veer, oud-topman van Shell. De commissie heeft dit voorjaar een rapport uitgebracht met de titel NAVO 2020. Hieronder enkele belangrijke passages uit dit rapport met hier en daar enig commentaar (*cursief*). De nummers tussen haakjes verwijzen naar de bladzijden van het rapport. Onderwerpen die elders in dit dossier worden behandeld zijn meestal niet opgenomen.

Kees Kalkman

Experts willen NAVO bijna overal inzetten

Dreigingsbeeld

“De meest waarschijnlijke bedreigingen voor de bondgenoten in het komende decennium zijn van niet-conventionele aard. Drie daarvan zijn van bijzonder belang: 1) een aanval met een ballistische raket (al dan niet nucleair gewapend); 2) aanvallen door internationale terroristische groeperingen; en 3) cyberaanvallen variërend in graad van hevigheid. Een hele reeks andere bedreigingen vormt ook een risico, waaronder verstoringen van de aanvoerlijnen voor energie en maritieme bevoorrading, de schadelijke gevolgen van wereldwijde klimaatverandering en de financiële crisis.” (17)

Artikel 5

“Allereerst moet het bondgenootschap de mogelijkheid behouden om af te schrikken en de lidstaten te verdedigen tegen elke bedreiging of agressie. Deze verplichting,

belichaamd in Artikel 5 van het Noord-Atlantisch Verdrag, moet in onduidelzinnige bewoordingen opnieuw worden bevestigd. Tegelijkertijd moeten de plannenmakers van de NAVO erkennen dat de potentiële bronnen van bedreigingen in het kader van Artikel 5 zijn verruimd en nu gevaren omvatten die ofwel binnen ofwel buiten de Euro-Atlantische regio kunnen ontstaan. De NAVO moet erop voorbereid zijn om zich te verdedigen tegen zulke bedreigingen ongeacht de plaats waar ze ontstaan. (...)

Er kan wel twijfel bestaan of een onconventioneel gevaar – zoals een cyberaanval of het bewijs dat terroristen een aanval plannen – het collectieve verdedigingsmechanisme van Artikel 5 in werking zet. Als het zich voordoet zal dit moeten worden vastgesteld door de Noord-Atlantische Raad op basis van de aard, de bron, de omvang en andere aspecten per geval waarbij de veiligheid in het geding is.” (19-20)

Dit is een cruciale passage. Artikel 5 is de verplichting om bondgenoten bij te staan die worden aangevallen. Oorspronkelijk ging het om aanvallen op het territorium van de NAVO-landen, dat in het Verdrag wordt gedefinieerd. Bij het vorige Strategisch Concept van 1999 werd dit al verruimd tot de ‘Euro-Atlantische regio’. Nu kan ook daarbuiten worden opgetreden in het kader van artikel 5 en is verder in plaats van een ‘aanval’ nu een ‘bedreiging’ voldoende om in actie te komen. Dit is een vagere term die de mogelijkheid opent voor preventieve oorlogsvoering. De manier waarop het verwoord wordt, lijkt een compromisformule, het wijst op onuitgesproken tegenstellingen binnen de NAVO.

Interventieoorlogen

“De NAVO is een regionale en geen wereldwijde organisatie; de financiële hulpbronnen zijn beperkt en onderworpen

aan andere prioriteiten; en de NAVO wil geen operaties uitvoeren waarvoor andere instellingen en landen eerder in aanmerking komen. Het nieuwe Strategisch Concept moet dan ook richtlijnen voorschrijven voor het bondgenootschap ten aanzien van de beslissingen om hulpbronnen in te zetten buiten zijn grensgebied.” (32)

Raketschild

“De NAVO moet een territoriale raketverdediging erkennen als essentiële missie voor het bondgenootschap. Daarom moet de NAVO overeenkomen het Active Layered Theatre Ballistic System uit te breiden om te voorzien in de kern van een commando- en controlestructuur van een territoriaal raketverdedigingsstelsel van de NAVO.” (44)

Het genoemde systeem is een bundeling van bestaande antiraketsystemen van NAVO-landen (zoals de Patriot) die vooral tot doel hebben om uitgezonden troepen te beschermen.

EU

“De EU is een unieke en essentiële partner voor de NAVO. De twee instellingen hebben een grotendeels overlappend lidmaatschap en de landen die lid zijn van beide hebben slechts één bestand strijdkrachten en één bestand belastingbetalers. (23)

Het nieuwe Strategisch Concept moet erkennen dat het verdrag van Lissabon van de EU naast andere doelstellingen is ontworpen om de militaire capaciteit en de commandostructuren van Europa te versterken.” (24)

VN

“Het mandaat van de Veiligheidsraad – om de internationale veiligheid en vrede te handhaven – past goed bij de opdracht van de leden van de NAVO om hun inspanningen voor een collectieve verdediging en het behoud van vrede en veiligheid te behouden”. (24)

Deze passage is vooral van belang om wat er niet staat, namelijk dat de NAVO buiten zijn eigen grondgebied alleen zou mogen optreden op grond van een mandaat van de Veiligheidsraad.

Midden-Oosten

In het Midden-Oosten blijven drie belangrijke en met elkaar verbonden ontwikkelingen de veiligheid van het bondgenootschap beïnvloeden: 1) voortdurend extremistisch geweld; 2) smeuulende Arabisch-Israëliëse spanningen; en 3) de politiek van de regering van Iran met inbegrip van diens onwil om gevolg te geven aan resoluties van de VN Veiligheidsraad die verband houden met het nucleaire programma van Iran. De Iraanse pogingen om nucleaire brandstof te verrijken, een ontwerp voor een kernwapen te ontwikkelen en een voorraad aan te leggen van ballistische raketten voor de lange afstand zou in dit decennium een belangrijke bedreiging in de zin van Artikel 5 voor het bondgenootschap kunnen opleveren. Bovendien bestaat er bezorgdheid over de veiligheid van cruciale maritieme handelsroutes vanwege de conventionele bewapeningsprogramma's van Iran, in het bijzonder zijn kruisraketten tegen schepen. (16)

Hier wordt dus de mogelijkheid van een oorlog van de NAVO met Iran in het vooruitzicht gesteld.

Latijns-Amerika

Het gebied van Latijns-Amerika en het Caribische gebied, heeft net zoals Noord-Amerika, zijn eigen uitdagingen waarbij de criminaliteit de belangrijkste rol speelt. De Organisatie van Amerikaanse Staten is het voornaamste regionale orgaan voor beide continenten. Met de mogelijke uitzondering van een humanitaire noodsituatie, is rechtstreekse betrokkenheid van de NAVO moeilijk denkbaar in deze regio. (17)

Dit is de enige regio waarvoor een duidelijk voorbehoud wordt gemaakt voor optreden van de NAVO. De rest van de wereld is in principe vrij jachtterrein, zonder dat dit overigens expliciet wordt bevestigd.

NATO 2020: Assured Security; Dynamic Engagement. 17 mei 2010

www.nato.int/strategic-concept/expertsreport.pdf

BASIC en ACA over NATO 2020

In een persbericht direct na het verschijnen van NATO 2020 noemen de *British American Security Information Council* (BASIC) en de Amerikaanse *Arms Control Association* (ACA), instellingen die zich onder meer inzetten tegen proliferatie van nucleaire wapens, het document een “gemiste kans”. BASIC betreurt het dat de auteurs van het rapport “doorgaan om de geloofwaardigheid van het bondgenootschap te baseren op de inzet in Europa van 200 Amerikaanse nucleaire bommen, hetgeen eerder past bij de doctrine van de Koude Oorlog uit de jaren 1960.”

ACA wijst erop dat het rapport weliswaar boude uitspraken doet over de afschrikkende werking van het opstellen van tactische nucleaire wapens in Europa, maar geen enkele aanzet maakt hiervoor een legitimering aan te voeren. Het wordt simpelweg aangenomen, terwijl dit allerm minst vanzelfsprekend is, aldus het persbericht, dat de aanwezigheid van de Amerikaanse atoombommen in Europa verder “niet geloofwaardig” en “irrelevant voor de verdediging van het bondgenootschap” noemt.

De twee instellingen hekelen verder de aanbeveling in NATO 2020 dat “zolang nucleaire wapens bestaan, de NAVO door moet gaan om veilige en betrouwbare nucleaire strijdmachten te behouden, met breed gedeelde verantwoordelijkheid voor inzet en operationele ondersteuning, zoals de huidige veiligheidssituatie minimaal voorschrijft.”

In plaats van de gekozen lijn in het rapport wijst de ACA erop dat de “NAVO moet erkennen dat in de 21ste eeuw (...) kleinere en beter draagbare nucleaire bommen een blok aan het been zijn voor de veiligheid en geen voordeel. Ze zijn een doelwit voor terroristen, vervagen de grens tussen conventionele en nucleaire conflicten en zijn een rem op de mondiale inspanning voor non-proliferatie.”

NATO 2020 raadt daarnaast aan dat de NAVO niet-nucleaire landen die zich houden aan het non-proliferatieverdrag niet bedreigt met een nucleaire aanval. Uit deze aanbeveling concludeert ACA hoopgevend dat de auteurs van het rapport van mening zijn dat de NAVO het gebruik van nucleaire wapens “significant moet beperken”. (JvD)

Bron:

BASIC en ACA, NATO ‘Experts group’ misses an opportunity for leadership on nuclear posture, 17 mei 2010
<http://www.basicint.org/pubs/Press/100517.htm>

NATO 2020 en de aanstaande nederlaag in Afghanistan

Het lijkt buiten kijf dat momenteel de moeizame oorlog in Afghanistan – inmiddels de langste Amerikaanse oorlog ooit – verreweg de belangrijkste taak van de NAVO is. Om deze oorlog tot een goed einde te brengen sturen de Verenigde Staten tienduizenden extra troepen naar het Centraal-Aziatische land om een nieuw offensief te starten. Tegelijk met deze troepenescalatie beraamt de NAVO zich op haar toekomst. Het bondgenootschap werkt aan een nieuw strategisch concept dat eind dit jaar moet worden aangenomen. Logischerwijs zou de Afghanistanoorlog daarin prominent aan bod moeten komen, maar dat lijkt niet het geval. Integendeel.

Als basis voor dit nieuwe strategisch concept dient een op 17 mei 2010 verschenen rapport. Dit document, *NATO 2020, Assured security; dynamic engagement*, werd opgesteld door een groep van experts onder leiding van oud-minister van Buitenlandse Zaken van Amerika Madeleine Albright. Met betrekking tot Afghanistan valt een ding meteen op aan het rapport: er staat vrijwel niets in over de bijna negen jaar oude oorlog.¹ De vice-voorzitter van de expertgroep, de vroegere topman van Shell Jeroen van der Veer, legde dit in het programma *Buitenhof* als volgt uit: het rapport richt zich op “de strategie van de NAVO na Afghanistan.”²

Dat is weliswaar duidelijke taal, maar ook nogal opmerkelijk. Naast het feit dat het op zichzelf al vreemd is een tienjarig

strategisch concept te schrijven voor na een grote oorlog waar je nog middenin zit, zijn er ook steeds meer en overtuigende aanwijzingen dat de oorlog, ondanks Obama’s troepenescalatie, helemaal niet te winnen is. Het is bovendien zeer de vraag hoe en of het sterkste militaire bondgenootschap ter wereld een nederlaag in Afghanistan te boven kan komen. Het is allerminst denkbeeldig dat de afwikkeling van de Afghanistanoorlog voor grote problemen zal zorgen binnen de NAVO.

TALIBAN EN AL-QAIDA

Obama stelt zichzelf drie doelen in Afghanistan: de Taliban en al-Qaida verslaan, de Afghaanse veiligheidsdiensten opbouwen en het uitbreiden van het gezag van de centrale overheid onder leiding van president Karzai.³ Vanaf midden 2011 zou het Amerikaanse leger zich dan moeten gaan terugtrekken, al zijn er inmiddels signalen die erop wijzen dat dit wel eens een stuk later kan gebeuren of in ieder geval langzaam zal gaan. Ofwel, zoals dat in diplomatieke taal heet: het aantal soldaten en de snelheid van de terugtrekking is “voorwaardelijk” en afhankelijk van “omstandigheden”.⁴

Wie het nieuws een beetje volgt, kan niet anders dan concluderen dat bovenstaande doelen alle drie niet gehaald zullen worden. Het uitschakelen van de Taliban lijkt niet alleen onhaalbaar omdat ondanks de troepenescalatie het verzet tegen de Westerse bezettende mogendhe-

den blijft groeien (de laatste maanden blijft het aantal NAVO-doden per maand stijgen), maar ook omdat de NAVO-aanval op Marja, die symbool moet staan voor de nieuwe *counterinsurgency* strategie van Obama, lijkt te zijn mislukt.

Marja, een gebied waar de Taliban sterk zijn, had met overweldigende macht moeten worden schoongeveegd. Echter, een paar maanden na het begin van de actie in februari 2010, berichtte *The Washington Post* dat gevechten met de Taliban ter plaatse aan de orde van de dag waren en ondertussen zelfs meer doden eisten dan tijdens de schoonveegactie in februari. Er waren “tekenen dat de opstandelingen het momentum herwinnen,” aldus inwoners van Marja⁵. Deze mislukking om de plaats van opstandelingen te ontdoen zou wel eens van voorspellende waarde kunnen zijn met betrekking tot het nieuwe offensief tegen het veel grotere Kandahar, de geboorteplaats van de Taliban. Daar zullen verhoudingsgewijs een stuk minder NAVO-soldaten aan mee doen.

Het terreurnetwerk van Osama bin Laden zal om een heel andere, doodeenvoudige reden niet te verslaan blijken: al-Qaida zit niet in Afghanistan. Vriend en vijand zijn het er al geruime tijd over eens dat al-Qaida reeds vrijwel verslagen is in Afghanistan. De nationale veiligheidsadviseur van Obama, James Jones, antwoordde op een vraag naar de sterkte van al-Qaida in Afghanistan een jaar geleden als volgt: “De maximale schatting is

Foto: Senior Airman Kenny Holston

ZUID-AFGHANISTAN, FEBRUARI 2010

minder dan 100 actief in het land, geen bases, geen mogelijkheden om raketten te lanceren op ons of onze bondgenoten”.⁶ Het is opmerkelijk dat Obama in zijn speeches toch zo blijft hameren op de niet bestaande *safe havens* van al-Qaida in Afghanistan.

Daarnaast is het overigens zeer de vraag in hoeverre al-Qaida überhaupt nog bestaat als organisatie. Terrorismedeskundigen wijzen er vaak op dat al-Qaida voornamelijk voortleeft als idee, als gedachtegoed.⁷ Het is verder zeer de vraag hoe je met een leger van ruim 100.000 man een idee kan verslaan dat zichzelf bovendien primair tot doel stelt zich op alle mogelijke manieren te verzetten tegen de aanwezigheid van buitenlandse militairen. Uiteraard zal dit eerder averechts uitpakken.

VEILIGHEIDSDIENSTEN

Het tweede doel van Obama is het opbouwen van een betrouwbaar Afghaans leger en politie. Die moeten de taken van de NAVO-soldaten over gaan nemen, zodat de Amerikanen zich kunnen terugtrekken. Zoals Nixon zijn oorlog, tevergeefs, probeerde te Vietnamiseren, zo probeert Obama de *war of necessity*, zoals hij zijn eigen oorlog noemt, te Afghaniseren. Het probleem is echter, zo blijkt uit

onderzoek na onderzoek, dat de opbouw van zowel het leger als de politie ontzettend moeizaam gaat.

Het offensief in Marja, waar elite-eenheden van de nieuw opgeleide Afghaanse politie aan meededen, is opnieuw tekennend. Uit reacties van Amerikaanse soldaten en inwoners van Marja blijkt dat dit bepaald geen succes was. Zo zouden volledige eenheden geweigerd hebben om op wacht te staan, deserterden verschillende officieren en zou er geplunderd zijn door Afghaanse agenten. Het optreden van de agenten wordt “middelmatig” genoemd en “veel minder effectief” dan verwacht.⁸

Dit beeld strookt met de inhoud van rapporten over de staat van het Afghaanse leger en de politie. Een onderzoek van de non-gouvernementele organisatie *International Crisis Group* uit mei 2010 concludeert bijvoorbeeld dat het Afghaanse leger “corrupt (is) en nog lang niet in staat zelfstandig te functioneren.” Daarnaast waarschuwt het rapport ervoor dat het Afghaanse leger bij vertrek van de Amerikaanse troepen “mogelijk uiteenvalt.” Etnische rivaliteit bedreigt het voortbestaan van het leger. Daarnaast, aldus een hoge NAVO-generaal, is er een hoog uitvalpercentage van Afghaanse soldaten, bijna 20 procent.⁹ An-

dere rapporten vertellen een zelfde verhaal.

Net als begin jaren zeventig in Vietnam (twee jaar na het vertrek van de Amerikanen viel het nieuw opgebouwde Zuid-Vietnamese leger zonder weerstand te bieden uiteen na een communistisch offensief) is het ook nu weer volstrekt onduidelijk hoe de Amerikanen binnen een jaar kunnen beginnen met de machtsdracht aan de Afghaanse veiligheidstroepen.

CENTRALE OVERHEID

Het laatste doel van Obama is de soevereiniteit van de regering Karzai over het land uitbreiden. Dit lijkt sowieso vrijwel onbegonnen werk, omdat het land geen traditie van een centrale overheid kent, maar ook omdat veel Afghanen weinig verschil zien tussen de terreur van de Taliban en de terreur van de *warlords* waarmee Karzai zich inlaat. Verreweg het grootste probleem is echter de corruptie. Deze is in Afghanistan endemisch en is in de afgelopen jaren bovendien toegenomen.

Stond het land in 2007 al op een schrikbarend lage plaats op de *Corruption Perceptions Index*, de corruptiemeter van *Transparency International* (op zeven na de laagste), in 2008 daalde het nog

drie plaatsen om in 2009 nog verder te dalen naar nummer 179 van de 180, slechts Somalië achter zich latend.¹⁰ Het is moeilijk voor te stellen dat Afghanistan deze problemen in een of twee jaar oplost. Een onderzoek van USAID, de Amerikaanse organisatie voor ontwikkelingsorganisatie verbonden aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken, concludeert dat

corruptie in Afghanistan “alomtegenwoordig, geworteld, systematisch en volgens iedereen in schaal ongeëvenaard is in omvang en bereik”.¹¹

In de praktijk, aldus een rapport van de Verenigde Naties, komt dit er op neer dat 23 procent van het bruto nationaal product van de Afghanen opgaat aan het betalen van steekpenningen (ongeveer

evenveel als in de opiumproductie omgaat, een andere grote bron van corruptie). Dit is een groot obstakel voor Karzai, omdat het veelal zijn eigen ambtenaren zijn aan wie het geld betaald moet worden: “Zij die belast zijn met het handhaven van de wet worden gezien als degenen die het meest schuldig zijn.”¹² Het is moeilijk in te zien hoe extra Amerikaanse soldaten ervoor kunnen zorgen dat de Afghanen vertrouwen in deze ambtenaren krijgen.

Obama's dilemma en de NAVO

President Obama heeft zijn generaals vorig jaar voor het blok proberen te zetten: zorg voor een verbetering van de situatie in Afghanistan vóór 1 juli 2011, anders krijgen jullie geen extra troepen. Die deadline heeft Obama gesteld omdat hij niet, zoals zijn voorgangers in Vietnam, in het moeras vast wil lopen en ook vanwege zijn herverkiezing. Maar nu begint het erop te lijken (zoals blijkt uit het artikel hiernaast) dat het tijdschema van de president niet haalbaar is. Dat zal hem in december, als de Afgaanse strategie moet worden geëvalueerd, voor een dilemma plaatsen. Hij kan zonder vredesregeling de aftocht blazen, maar dit zou hem bijzonder kwetsbaar maken voor het argument dat hij de zaak heeft verprutst tijdens zijn wacht. Doormodderen na december leidt naar Vietnam, wat hem vermoedelijk eveneens zijn herverkiezing zou kosten. De laatste mogelijkheid is een eervolle aftocht zonder gezichtsverlies via een machtsdeling met de Taliban in Zuid-Afghanistan. Of de Taliban hier nu nog in geïnteresseerd zijn en of dit aan de militairen en het thuisfront is te verkopen, is zeer de vraag. Een interessante variant zou zijn dat Obama gaat mikken op een presidentschap van één termijn en daardoor meer vrijheid van handelen krijgt.

Het Amerikaanse dilemma is vermoedelijk medeverantwoordelijk voor het gebrek aan debat over Afghanistan binnen de NAVO. Men wil geen zout in de wonden wrijven (de Amerikanen verwijten de Europeanen gebrek aan inzet). In zo'n situatie is het beter om eerst te praten over de onderwerpen waarover je het eens kunt worden en dan daarop verder te bouwen.

Maar er kan ook iets anders aan de hand zijn. Misschien is er een stilzwijgende overeenstemming dat langdurige contraguerrillaoperaties à la Afghanistan geen toekomst hebben en dat toekomstige NAVO-inzet *out-of-area* beperkter zal zijn en strenger gebonden aan economische belangen van het Westen. Een artikel van de krantengroep McClatchy wijst in die richting. Gesteld wordt dat “Amerikaanse militaire strategen zonder veel omhaal aan het omschakelen zijn in het besef dat grootschalige contraguerrillaoorlogen te veel geld kosten en te lang duren.” De verliezen aan mensen en materieel zijn te groot en ze leiden zelden tot een duidelijke overwinning of nederlaag. Minister van defensie Robert Gates bevestigt dat in *Foreign Affairs*: “De Verenigde Staten zullen waarschijnlijk in de nabije toekomst niet opnieuw een operatie op de schaal van Afghanistan en Irak uitvoeren – dat wil zeggen gedwongen verandering van regime gevolgd door wederopbouw onder vuur.” Kijk naar Pakistan en Jemen en je ziet: *counterinsurgency light*. Daarvoor is de NAVO, afgezien van kleine gespecialiseerde eenheden, niet langer nodig.

Kees Kalkman

Bron:

Nancy A. Youssef, Pentagon rethinking value of major counterinsurgencies. McClatchy Newspapers, 13 mei 2010
<http://www.mcclatchydc.com/2010/05/12/94058/pentagon-rethinking-value-of-major.html>

ZINLOOS?

Kortom, wanneer je nuchter naar de feiten kijkt, dan lijkt het erop dat Obama met de huidige escalatie van de oorlog in Afghanistan geen van zijn drie doelen zal bereiken. De gevolgen hiervan voor de toekomst van de NAVO zijn niet te overzien. Een terechte vraag is of het rapport *NATO 2020*, dat voorbij gaat aan de oorlog in Afghanistan en waarin staat dat in de toekomst de NAVO net zo gemakkelijk weer een dergelijke oorlog kan beginnen, daarom niet net zo zinloos zal blijken als de oorlog in Afghanistan zelf.

Jip van Dort

www.jip-van-dort.blogspot.com

- 1 www.nato.int/strategic-concept/expertsreport.pdf
- 2 www.vpro.nl/programma/buitenhof/afleveringen/43255562/items/43507690/
- 3 www.huffingtonpost.com/2009/12/01/obama-afghanistan-speech-text-excerpts_n_376088.html
- 4 www.huffingtonpost.com/2010/06/21/afghanistan-pullout-set-f_n_618992.html
- 5 www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/06/09/AR2010060906214_pf.html en www.globalpolicy.org/component/content/article/153-expansion-intervention/49166-afghan-police-earn-poor-grade-for-marja-mission.html
- 6 www.washingtontimes.com/news/2009/oct/04/adviser-afghan-government-must-do-better/
- 7 Een goed voorbeeld hiervan is het boek *Leaderless Jihad, Terror networks in the twenty-first century* (2008) van Marc Sageman
- 8 zie noot 5
- 9 www.volkskrant.nl/buitenland/article1380154.ece/Etnische_rivaliteit_in_top_bedreigt_Afgaanse_leger
- 10 www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table
- 11 pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADO248.pdf
- 12 www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2010/January/corruption-widespread-in-afghanistan-unodc-survey-says.html

De NAVO en de nieuwe kernwapens van Obama

Het nucleaire arsenaal van de NAVO in Europa bestaat tot nu toe uit drie elementen, die beschikbaar worden gesteld door de VS en Groot-Brittannië:

– Britse en Amerikaanse onderzeeërs met Trident-II raketten en strategische kernkoppen, die in tijden van crisis en oorlog ter beschikking worden gesteld aan de opperbevelhebber van de NAVO. De Britse onderzeeërs beschikken bovendien over een klein aantal substrategische kernkoppen.¹

– Ongeveer 100 maritieme kruisraketten (SLCM) van het type Tomahawk, die op grond van presidentiële besluitvorming in 1991/1992 in vredetijd in de VS zijn opgeslagen, maar in crisis- en oorlogstijd worden gereactiveerd als reservecapaciteit.

– 150 tot 200 in Europa opgestelde substrategische kernbommen van de types B-61-3 en B-61-4 die worden ingezet met *dual capable* (zowel conventioneel als nucleair te gebruiken) vliegtuigen van de VS (type F-16, F-15E) en de Europese luchtmachten (Nederlandse en Belgische F-16s en Tornado's in Duitsland en Italië). Dit is het soort bommen dat ook in Volkel is opgeslagen.

De paraatheid van de nucleaire luchtmachtonderdelen in Europa is laag. Om ze volledig inzetbaar te maken zou meer dan een maand nodig zijn. Verder bereken alle componenten van het substrategisch potentieel dit decennium het einde van hun geplande technische levensduur. Modernisering of vervanging gaat miljarden kosten voor de VS en de Europese NAVO-landen.

De groep experts onder leiding van de vroegere Minister van Buitenlandse Zaken van de VS Madeleine Albright heeft in het rapport NAVO 2020 aanbevolen om “in het licht van de huidige veiligheidssituatie een aantal voorwaarts gestationeerde (nucleaire) VS-systemen op Europees grondgebied te handhaven,” omdat deze “het principe van de uitgebreide afschrikking en de collectieve verdediging” versterken.

Inmiddels is dit voorjaar in Washing-

ton de *Nuclear Posture Review 2010* (NPR) verschenen, een grondige revisie van de Amerikaanse kernwapenpolitiek, die ook als richtinggevend beschouwd kan worden voor het nucleaire beleid van de NAVO. In de nieuwe NPR wordt de mogelijkheid opgehouden van een eerste inzet van kernwapens, door de zogenaamde negatieve veiligheidsgarantie (een land zonder kernwapens wordt niet aangevallen) te beperken tot landen die geen kernwapens bezitten *en hun verplichtingen op grond van het non-proliferatieverdrag nakomen* (cursivering – KK), dit laatste ongetwijfeld gemeten langs de lat van de VS. Het zal de vraag zijn of de NAVO dit overneemt.

De NPR kondigt verder aan dat de 100 maritieme Tomahawks buiten dienst zullen worden gesteld. Maar belangrijker is de modernisering van de substrategische kernwapens. De JSF gaat de plaats innemen van de F-16 en F-15E en de bijbehorende kernbommen B-61-3 en B-61-4 worden rond 2017/2018 vervangen door een nieuw model, de B-61-12. Dit nieuwe type is in zoverre problematisch dat het onderscheid tussen strategische en substrategische wapens hiermee zou verdwijnen.

Uit de inhoud van de NPR en uitspraken van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton blijkt bovendien dat een verdere reductie van de rol en het aantal kernwapens in Europa slechts denkbaar is als deze verbonden wordt met een versterkt territoriaal rakettschild in Europa en andere conventionele bewapeningscapaciteiten waarbij te denken valt aan Prompt Global Strike (een systeem om met conventionele raketten precisiebombardementen over grote afstanden uit te voeren).

NUCLEAIRE PARAPLU

Betekent dit nu dat het streven van onder meer de Duitse regering naar de aftocht van de Amerikaanse kernwapens kansloos is geworden? Daar is nog wel wat bij op te merken.

Ten eerste houdt de modernisering van de wapens en de draagsystemen die de re-

gering Obama in de NPR 2010 heeft aangekondigd niet zonder meer in dat deze nieuwe systemen ook in Europa moeten worden gestationeerd. Zo bestaat de huidige ‘nucleaire paraplu’ van de VS voor Japan en Zuid-Korea uitsluitend uit op zee geplaatste en in de VS opgeslagen substrategische kernwapens.

Ten tweede zou kunnen blijken dat Washington serieus meent dat toekomstige besluiten op een multilaterale basis moeten worden genomen, in tegenstelling tot hetgeen in de periode Bush gebruikelijk was. Dat zou een consensus moeten inhouden met de bondgenoten om gezamenlijk de politieke verantwoordelijkheid en ook de financiële lasten te dragen.

Ten derde kan Washington de Duitse Bondsraad niet dwingen om een nieuwe generatie nucleaire vliegtuigen aan te schaffen of de bestaande Tornado's te moderniseren om ze geschikt te maken voor de nieuwe kernwapens.

Ten vierde zou de huidige opstelling van VS-kernwapens in Turkije in de toekomst meer een onderdeel kunnen gaan vormen van de Amerikaanse militaire politiek voor het Midden-Oosten dan die ten aanzien van Europa. De kernwapens uit de andere Europese landen zouden dan gemakkelijker kunnen worden teruggetrokken.

Ten vijfde zou de NAVO kunnen kiezen voor een nucleair potentieel voor Europa dat uitsluitend bestaat uit strategische (niet in Europa zelf geplaatste) kernwapens, hetgeen in elk geval de helderheid van de bedoelingen ten goede zou komen.

Gebaseerd op: Otfried Nassauer, *Die nukleare NATO – Ein Problemaufriss*. Friedrich Ebert Stiftung, Berlin. Juli 2010.

Samenvatting: Kees Kalkman
<http://www.bits.de/frames/new.htm>

1 Strategische kernwapens zijn de wapens die een intercontinentaal bereik hebben en gericht zijn op rivaliserende grote kernmogendheden. Substrategische nucleaire wapensystemen hebben een kleiner bereik en kunnen ook zijn gericht op andere landen.

Wapensmeden op de Waals

Door een NAVO instituut in Den Haag blijft Nederland toch betrokken bij de oorlog in Afghanistan. Het is voor het eerst dat de NAVO op grote schaal technici en managers ter plekke inzet. Die technici komen van het NATO Consultation, Command and Control Agency (NC3A) dat zijn grootste vestiging op de Waalsdorpervlakte heeft.

Een militaire staf kan lijden aan informatie *overflow*. En daarmee belanden we bij een belangrijk deel van het takenpakket van het Haagse agentschap. Oorlog wordt gevoerd vanuit een netwerk en het is de taak van het NC3-agentschap ervoor te zorgen dat dit netwerk optimaal functioneert. Het agentschap beperkt zich daarbij niet tot commandovoering en besturing, taken die in haar naam zitten. Het onderzoekt, test en verbetert ook middelen voor het verzamelen van inlichtingen, bewaking en verkenning en hoe al die informatie efficiënt kan worden overgedragen naar mens en wapensysteem. Militairen zelf vatten dit geheel samen met de afkorting

C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance). Dat dit de ene keer *net-centric warfare* wordt genoemd en men de volgende keer volstaat met C2, C3, C3I of nog langere afkortingen is daarbij van ondergeschikt belang. Steeds weer gaat het over het gebruik van informatie. Bij de ene afkorting iets minder complex dan bij de andere.

Bij het NC3A op de Waalsdorpervlakte werken 600 mensen aan technische oplossingen voor militaire problemen. In Brussel bij het NAVO-hoofdkwartier heeft de organisatie nog een vestiging met 200 werknemers. De NAVO reactiemacht (NRF) heeft bijvoorbeeld geavanceerde communicatieapparatuur en satellietcommunicatie. Om die wereldwijd in te zetten moet het mobiele communicatiesysteem in orde zijn. De aanpassing van de C3-systemen was daarom een prioriteit bij de reorganisatie van de NAVO en het NC3A verzorgde dit. Het instituut heeft het de afgelopen jaren snel drukker gekregen, want ze is actief in alle operatiegebieden van de NAVO: "inclusief de

Balkan, Afghanistan en Irak," schrijft algemeen directeur de Belg Georges D'holander. Afgelopen zomer begon het een samenwerking op het gebied van onderzoek en ontwikkeling met het Duitse onderzoeksinstituut Fraunhofer-Gesellschaft.

PRAGMATISCHE SAMENWERKING

De taak van het NC3A is het sturen van gezamenlijke NAVO en nationale wapenprogramma's. De kracht is gelegen in analytische kennis, het gebruik van interne NAVO-informatie en de onderzoekscapaciteiten en pragmatisme. Dit laatste is binnen een militaire verdragsorganisatie waar landen op nationaal niveau beslissen een groot goed. Er wordt niet gezocht naar de beste oplossing, maar naar een haalbare oplossing voor militaire problemen, waar alle deelnemers aan een wapensysteem of operatie mee uit de voeten kunnen. In 2008 besteedde het NC3A in dat kader 300 miljoen aan materieelverwerving. Het NAVO-agentschap is een knooppunt voor toepassingen op het gebied van militaire technolo-

Foto: Jan Bervoets

WAALSDORPERVLAKTE, PAASMARS APRIL 2009

dorpervlakte

gie. Ook met niet-NAVO-landen Zweden en Finland zijn er samenwerkingsprojecten. Het maakt het gemakkelijker om met deze landen militaire gegevens uit te wisselen tijdens operaties. Zo integreert het NC3A ook de niet tot de NAVO behorende EU-landen in het NAVO-systeem.

Om bruikbare systemen te ontwikkelen werkt het samen met de industrie. De lijst met partners is indrukwekkend. Hij loopt van de grote wapengiganten Lockheed Martin, Raytheon en British Aerospace Systems tot gespecialiseerde Nederlandse bedrijven als Castor Networks B.V. Dat het NC3A in Nederland is gevestigd betekent dat Nederlandse bedrijven een grotere kans hebben om ingeschakeld te worden.

AFGHANISTAN

Van alle huidige NAVO-operaties is die in Afghanistan veruit de grootste en gecompliceerde.

De belangrijkste bijdrage van het NC3A was er voor zorgen dat alle in Afghanistan verzamelde informatie voor iedereen bruikbaar en overzichtelijk in de commandocentrales komt. Dit terwijl elk land wel met zijn eigen apparatuur en technologie kan blijven werken. Het resulterende systeem wordt zowel binnen ISAF als *Operation Enduring Freedom* gebruikt. Niet alleen vereenvoudigt het de communicatie, het zorgt ook voor distributie op maat. De ene commandolaag krijgt automatische meer of andere informatie dan een andere. Ook op het niveau van deelnemende landen wordt informatie gezeefd. Niet alle informatie is voor alle landen bestemd. Dat klinkt misschien vreemd, maar het is wel de dagelijkse praktijk binnen de NAVO, waar het ene land meer gelijk is dan het andere.

Een ander project moet er toe dienen dat bermbommen minder schade aan kunnen richten. Ook hierbij gaat het vooral om het verzamelen en distribueren van informatie. Die bermbommen zijn overigens wel een koekje van eigen deeg. Italiaanse mijnen die de VS in de jaren tachtig aan Afghanistan leverden zijn een voornaamste onderdeel van dit meest dodelijke Talibanwapen, zo blijkt uit stukken die vrijgekomen zijn door een Freedom of Information procedure

in de VS en onderzoek van onderzoeksjournalist Gareth Porter. Daar verandert een technische oplossing niets aan.

RAKETSCHILD

Het NC3A levert technologie toegesneden op bestaande conflicten, maar ook voor wapensystemen van de toekomst. De hoofdtaak is het opzetten van een gelaagd raketschild.

Dit schild wordt niet gedragen door een ridder, maar bestaat uit samenwerkende onderdelen die verschillende landen op land, water, in de lucht en in de ruimte hebben rondkarren, vliegen of dobberen. Al die systemen samen moeten in een groter systeem kunnen worden ingebracht, volgens het *plug en play* principe. Het is in eerste instantie inzetbaar tegen raketten voor de korte en middellange afstand, maar op termijn moeten er ook lange afstands-raketten mee uit de lucht gehaald kunnen worden. Het NC3A moet er voor zorgen dat dit een Europees-Amerikaans project wordt.

Stephen D. Terstegge schreef in 2007 in een studie voor het NC3A en het Amerikaanse Missile Defence Agentschap dat Nederland het braafste jongetje in de raketschildklas is. Hij stelde ook dat er een land nodig is om de Europese integratie van raketschildsystemen vorm te geven. Op de Amerikaanse ambassade in Den Haag schuift men Nederland naar voren, het land dat na Japan het meeste presteert op het gebied van het raketschild, aldus een ambassademedewerker die Terstegge sprak. Naast technische samenwerking en inzet van de Nederlandse marine, leidt Nederland ook al jaren een grote raketschildoefening. Het rijtje pluspunten van Nederland wordt afgesloten met de praktische constatering dat hier het NC3A is gevestigd en dat Den Haag een paar uur rijden van het NAVO-hoofdkwartier in Brussel ligt. "Den Haag gebruiken als centrum voor internationale samenwerking op het gebied van het raketschild ligt voor de hand (...)," aldus de onderzoeker Terstegge.

In 2008 wordt het NC3A in Den Haag inderdaad uitgekozen. Het project is verbonden met operationele en testfaciliteiten in de hele NAVO en werkt samen met de raketschild organisatie van het Ameri-

kaanse leger. Het is de spil in de ontwikkeling van het gelaagde raketschild. Kort na de vestiging in Den Haag stelden leden van de SP-fractie gedetailleerde en specifieke vragen over de rol van Nederland. Er kwam een 'het heeft niet zoveel om het lijf' antwoord. Daarna werd het stil op wat opmerkingen in debatten na. Wat de technische samenwerking met de VS behelst? Of het wenselijk is dat Nederland de spil binnen het NAVO-raketschild is? Welke functie de *medium power radars* die Nederland aan gaat schaffen binnen het raketschild gaan spelen? Dit zijn vragen die niet of nauwelijks gesteld zijn. Als Obama zegt dat het ALTBMD-programma de nadruk zal krijgen bij verdere ontwikkelingen is dit wereldnieuws. Maar er wordt nauwelijks gevolgd dat Nederland aan de rand van Den Haag een Amerikaans programma Europa binnen loodst.

HAAGSE BIJDAGEN

Nu alle kaarten op een gelaagd systeem zijn gezet wordt de coördinerende en faciliterende rol van het NC3A nog belangrijker. Ook de daar ontwikkelde technologie is uiteindelijk bedoeld voor een systeem dat lange afstands-raketten te lijf kan. In mei van dit jaar is getest of het systeem voldoet aan de minimumeisen en in juli werden verplaatsbare commandocentrales voor het raketschild getest en de omvang van het project uitgebreid.

De vestiging in Nederland betekent ook dat Nederland met handen en voeten gebonden is aan de NAVO-interventies. Ons leger kan al dan niet deelnemen aan een militaire operatie, maar de onderzoeken op de Waalsdorpervlakte, die er toe moeten leiden dat de strijd effectiever kan worden voortgezet, gaan door. Mocht er in de toekomst een principiële meningsverschil over de doelstelling van een missie ontstaan dan doet Nederland wapentechnisch toch mee. Ook al is het er zelf niet bij.

Martin Broek

*Dit artikel is geschreven in het kader van een onderzoek naar de Nederlandse betrokkenheid bij de oorlog tegen het terrorisme, mogelijk gemaakt door de Fondsen Pascal Decroos en Stichting Democratie en Media. Een uitgebreidere versie van dit artikel (in twee delen) vind je op het blog van Martin:
<http://www.martinbroek.nl/pubs.html>*

Oorlog om olie en gas

“NO BLOOD FOR OIL” – zo’n leuze doet het goed op demonstraties en bij actie-bijeenkomsten, maar in het politieke en maatschappelijke debat wordt dit punt eigenlijk altijd zorgvuldig vermeden. De olie- of gasvoorziening is nooit het officiële argument om ten oorlog te trekken, zelfs niet bij de oorlogen tegen Irak, een land dat bijna samenvalt met olie. En wie bij de NAVO-oorlog in Afghanistan iets over een gaspijpleiding zegt, krijgt meteen te horen dat hij of zij de aanslagen van 11 september of de positie van de Afghaanse vrouwen zeker vergeten is. We trekken ten oorlog om de internationale veiligheid te garanderen, terroristen te bestrijden en om slachtoffers van gewelddadigheden te hulp te snellen, zo heet het. En dat op die plekken ook bijna altijd olie en gas aanwezig is, is louter toeval.

raat verdiend zou hebben.

We kunnen de introductie van het begrip energievoorzieningszekerheid vrij gemakkelijk traceren in een aantal opeenvolgende notities aan of van het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken. In december 2005 brengen de Algemene Energieraad en de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) de notitie “Energievoorzieningszekerheid als nieuwe hoofddoelstelling” uit waarin ze stellen “dat energievoorzieningszekerheid een nieuwe, zelfstandige hoofddoelstelling van buitenlands beleid moet worden naast de al bestaande hoofddoelstellingen.” Daarbij wordt ook meteen een relatie gelegd met defensie: “Bij strijdige belangen moeten er duidelijke keuzes gemaakt worden. Men kan hier denken aan het inzetten van (nu eenmaal beperkte) militaire middelen voor transportbeveiliging of voor vredesoperaties.”

Maar dat is aan het veranderen. Nu bij de eigen in de Noord-Atlantische ruimte gelegen olie- en gasvoorraden de bodem zo langzamerhand in zicht is en we dus echt afhankelijk zijn van toevoer uit andere regio’s, terwijl ook nieuwe concurrenten als India en China zich als groeiende grootgebruikers op de wereldmarkt gemeld hebben, is de term ‘energievoorzie-

ningszekerheid’ (*energy supply security*) plotseling *salonfähig* geworden en duikt ze ook steeds vaker op in militaire veiligheidsstrategieën. Ook in het document *NAVO 2020*, dat onlangs gepresenteerd werd door een High Level Expert Group waarvan oud-Shell-topman Jeroen van der Veer vice-voorzitter was. En dat was hij niet omdat hij zijn sporen in de internationale politiek of het militaire appa-

Tekening: Peleia

Al een half jaar later gaat het Ministerie van Buitenlandse Zaken zelf een stap verder en stelt in de notitie *Energievoorzieningszekerheid en Buitenlands Beleid* dat de NAVO op dit gebied relevant is, bijvoorbeeld als het gaat om de beveiliging van aanvoerroutes en infrastructuur. “Op termijn zou Nederland kunnen voorstellen om in het kader van het NAVO of EU Force Planningsproces één of meerdere energievoorzieningszekerheidsplanningsscenario’s te ontwikkelen”. Het lijkt hier nog vooral te gaan om het beveiligen van pijpleidingen en tankerroutes.

Twee jaar later schetst The Hague Center for Strategic Studies van Rob de Wijk in een notitie *Energievoorzieningszekerheid en Nationale Veiligheid* echter dat de mondiale olie- en gasvoorziening belangrijke ‘geostrategische implicaties’ kent. “Oliebelangen kunnen aanleiding geven tot interventies. Algemeen wordt aangenomen dat oliebelangen een belangrijke rol speelden bij de invasie in Irak in 2003. (...) antiwesterse *hardliners* [in het Midden-Oosten] zouden olie als wapen kunnen gebruiken en Westerse landen kunnen besluiten tot interventie om hun belangen veilig te stellen. (...) het gaat in zo’n scenario om het economisch overleven van het westen.” De notitie sluit af met onder andere de volgende aanbeveling: “De bescherming van energiebelangen dient nadrukkelijker onderdeel te zijn van het buitenlands en defensiebeleid. Het is noodzakelijk duidelijk te krijgen welke rol de NAVO hierbij kan spelen.” De eerdergenoemde AIV pakt in haar begin 2010 uitgebrachte advies over *Het nieuwe strategische concept van de NAVO* de draad van de geopolitieke veiligheid weer op door te wijzen op “rivaliserende aanspraken op energievoorraden.”

Er wordt dus al enkele jaren, ook in Nederland, aangekoerst op een grotere rol van energievoorzieningszekerheid in het buitenlands en veiligheidsbeleid en, in het verlengde daarvan, in het takenpakket van de NAVO. Het sterk toegenomen belang van energievoorzieningszekerheid in de afgelopen jaren en het feit dat juist de nationale staten hierin voorop lopen, werd duidelijk gemaakt in een schemaatje van drie verschillende top vijf lijstjes van veiligheidsrisico’s dat Martina Weitsch van de Quaker Council for European Affairs onlangs in een presentatie schetste.

European Security Strategy (2003)	Review of European Security Strategy (2008)	Most recent security strategies of member states
terrorism	weapons of mass destruct.	economic security
weapons of mass destruct.	terrorism / organized crime	arms related security
regional conflicts	cyber security	state integrity
state failures	energy security	environmental security
organized crime	climate change	terrorism

Hieruit blijkt duidelijk dat de energie-veiligheid (overigens samen met de gevolgen van klimaatverandering) een nieuw fenomeen is op het lijstje veiligheidsrisico’s en daarbij (als ‘economische veiligheid’) nog eens hoger prijkt op de nationale lijstjes van de EU-lidstaten dan op die van de Europese Unie zelf. NAVO en EU nemen hierin dus niet zozeer het voortouw, maar volgen, zelfs op enige afstand, de ontwikkelingen in de lidstaten.

DE NIEUWE NAVO-STRATEGIE

In lijn met deze klaarblijkelijke ontwikkeling van onderop is dat de Parlementaire Assemblee binnen de NAVO onder leiding van onze eigen senator Jos van Gennip in 2006 een rapport lanceerde, *Energy Security*, waarin duidelijk werd gesteld dat energie-veiligheid ook militaire aspecten heeft en dus tot het domein van de NAVO behoort. Dit rapport wordt, samen met de NAVO-top in Riga, ook in 2006, algemeen gezien als het begin van de beleidsmatige discussie binnen de NAVO over energievoorziening. Maar in de jaren daarvoor bemoeide de NAVO zich ook al met (de militaire bescherming van) olie- en gaspijpleidingen, met name op de zuidelijke Kaukasus (Azerbeidzjan en Georgië). Deze bemoeienissen werden toen nog ontkend, maar aangezien het inmiddels een erkende doelstelling is zou daar veel minder geheimzinnig over gedaan kunnen worden.

In *NATO 2020* komt de energievoorziening wel als veiligheidsrisico binnen en vormt energievoorzieningszekerheid zelfs één van de vier nieuwe, niet-conventionele gevaren waarop de NAVO een antwoord moet zien te vinden, maar het neemt in het geheel een bescheiden plaats in en staat bijna altijd aan het eind van de lijstjes veiligheidsrisico’s. Die bescheiden plek werd door Jeroen van der Veer nog eens in het ook elders in dit dossier gememoreerde gesprek bij Buitenhof benadrukt door deze hele kwestie te bagatelliseren en de retorische vraag te stel-

len of zijn gesprekspartner nu echt dacht dat als Rusland de gaskraan zou dichtdraaien de NAVO een troepenmacht zou sturen om die kraan weer open te draaien. Volgens hem gaan we nog steeds geen oorlog voeren om gas en tijdens een eind maart door de Atlantische Commissie georganiseerde bijeenkomst over *NAVO 2020* stelde hij dat energievoorzieningszekerheid geen militair maar een politiek veiligheidsprobleem is en dus onder artikel 4 van het NAVO-verdrag thuishoort (veiligheidsconferenties) en niet onder artikel 5 (gezamenlijke actie bij aanval op één NAVO-lid).

Toch is het vreemd dat, bij al die nadruk op een politieke aanpak van de energievoorzieningszekerheid, die energievoorziening geen item vormt in de paragraaf die gewijd is aan de samenwerking met Rusland terwijl de NAVO zich volgens datzelfde rapport wel zorgen maakt over “de economische intimidatie” door Rusland. Daarmee wordt natuurlijk geduid op de regelmatige stopzetting van olie- en gasexport aan landen die vroeger in de Russische invloedssfeer lagen en nu een prowesterse politiek (dreigen te gaan) voeren. In het rapport wordt echter vooral een lans gebroken voor de militaire bescherming van de maritieme toevoerlijnen. Enerzijds wordt dit al in de praktijk gebracht door de operatie in de Perzische Golf tegen ‘Somalische piraten’ op een essentieel punt van de vaartroutes naar het Westen, en anderzijds wijst het op de grote geopolitieke concurrentieslag met de eerdergenoemde nieuwkomers India en China die hun respectievelijke marinevloeten in de Indische Oceaan aan het versterken zijn.

ANDERE OPLOSSINGEN

De relativerende opmerkingen van Jeroen van der Veer dat je politieke energieconflicten, zoals het stopzetten van de toevoer of het omgaan met andere grootverbruikers, slechts met heel veel schade

militair kunt oplossen kun je als wel-denkend mens alleen maar onder-schrijven. Voor de oplossing van dat soort conflicten moet je dan niet alleen naar artikel 4 van het NAVO-verdrag kijken of naar de NAVO-Russische Raad, maar eerder nog naar de OVSE of naar de Russische voorstellen voor een nieuwe veiligheidsorganisatie die vrijwel het hele Euraziatische continent omvat, in ieder geval ook grote energieconsumenten als Japan en China. En misschien moeten we nog wel verder: een mondiale verdeling van de olie- en gasrestanten en het terugdringen van onze afhankelijkheid ervan door overschakeling naar andere energiebronnen. In dat licht is het toch zorgwekkend dat in officiële veiligheidsstrategieën, waaronder *NAVO 2020*, ook de energievoorzieningszekerheid wel degelijk in verband wordt gebracht met militaire oplossingen en dat een mondiale oorlog over olie en gas hierdoor denkbaar en bespreekbaar is geworden. En dan ook nog op basis van nationale en parlementaire denktanks. Het is de hoogste tijd voor een inhoudelijke campagne *No Blood for Oil*.

Jan Schaake

NAVO 2020 bibliografie

ARTIKELEN

- Bernard Adam, OTAN: Vers un nouveau concept stratégique. GRIP (Groupe de recherche et d'information sur la paix et la sécurité) Note d'Analyse, 30 maart 2009
- Jos Boonstra, Old wine in a new bottle? NATO's new Strategic Concept. FRIDE Policy Brief Nr. 48 juni 2010
- Ludo de Brabander, NAVO Comité van experts wil gemilitariseerde en nucleaire NAVO zonder grenzen. DeWerledMorgen.be 17 mei 2010
- Ludo de Brabander, NAVO werkt aan nieuw strategisch concept: mondiaal en nucleair. Vrede Nr. 403, mei-juni 2010 pp. 42-44
- Peter van Ham, Die NATO schwindet dahin ... weil sie keine Lösungen für neue Bedrohungen anbieten kann. Internationale Politik, maart 2008 pp. 16-20
- Hugo Klijn, NATO's New Strategic Concept: Rising to the Occasion. CSCP Policy Brief Nr. 4, October 2009 (Clingendael)
- Petra de Koning, 'NAVO staat voor veiligheid lidstaten – Jeroen van der Veer, vicevoorzitter van adviescommissie voor nieuwe NAVO-strategie. NRC Handelsblad 17 mei 2010
- Otfried Nassauer, Barack Obama und die Zukunft der Atomwaffen. Analyse & Kritik Nr. 550 21 mei 2010
- Frans Osinga, Op weg naar een nieuwe Strategisch Concept: kanttekeningen bij het AIV-rapport. Internationale Specator, mei 2010 pp. 258-262
- Rio Praaning, De NAVO is nodig. Maar is toe aan een nieuw concept – en nieuwe maatschappelijke steun. Atlantisch Perspectief 2010 Nr. 3 pp. 27-30
- Jürgen Wagner, NATO 2020 – Expertenkommission des Generalsekretärs legt Entwurf für ein neues Strategisches Konzept vor. IMI-Analyse 2010/20. 20 mei 2010
- Rob de Wijk, The Challenge: NATO in the Realm of New Geopolitical Realities. Atlantic Council Issue Brief, februari 2010

RAPPORTEN EN PAPERS

- Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV), Het nieuwe strategisch concept van de NAVO. Advies Nr. 67, januari 2010
- Philip R. Cuccia, Implications of a Changing NATO. Strategic Studies Institute, US Army War College, mei 2010
- Stephan Frühling en Svenja Sinjen, Missile Defense: Challenges and Opportunities for NATO. NATO Research Paper Nr. 60, juli 2010
- Pol Jonson, The debate about Article 5 and its credibility. What is it all about? NATO Research Paper Nr. 58, mei 2010
- NATO 2020: Assured Security; Dynamic Engagement. Analysis and Recommendations of the Group of Experts on a New Strategic Concept for NATO. 17 mei 2010
http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_63654.htm
- Jens Ringsmose en Sten Rynning, Come Home, NATO! The Atlantic Alliance's new Strategic Concept. Danish Institute for Internationale Studies (DIIS) Report 2009:04

WEBSITES EN BLOGS

- Bits.de heeft een verzameling NAVO-documenten en artikelen over NAVO-strategie (meest Engelstalig): bits.de/main/archive/nato_strategy.htm
- BASIC heeft een speciale webpagina over de NAVO: www.basicint.org/europe/NATO/main.htm
- Martin Butcher blogt bij The NATO Monitor: <http://natomonitor.blogspot.com/>
- GlobalResearch heeft een webpagina over de US NATO War Agenda met nieuwsberichten en artikelen: www.globalresearch.ca/index.php?context=theme&themeId=1
- NATO Watch Observatory van NATO Watch: <http://www.natowatch.org/observatory>
- Rick Rozoff blogt bij Stop NATO: rickrozoff.wordpress.com/

Een ultra rechts bestuur is slecht voor de vrede

Het Humanistisch Vredesberaad is uiterst bezorgd over de ontwikkelingen in de kabinetsvorming in Nederland. De verkiezings- en nieuwe standpunten van VVD, CDA en PVV kunnen een redelijk evenwichtige samenleving zoals de Nederlandse, danig ontwrichten en internationaal de vrede bedreigen.

Nationaal zal gevreesd moeten worden dat de anti-moslim agenda conflicten zal veroorzaken. Horizontale ongelijkheid, bevorderen van een maatschappelijke tweedeling en haat zaaien zijn oorzaken voor geweldsconflicten. Een stijging van racistisch geweld, discriminatie en zelfs armoede zullen voor steeds meer mensen een werkelijkheid worden.

Internationaal zal het te verwachten pro-Israël beleid, het wapenbeleid en de daling van ontwikkelingshulp de vrede en bescherming van mensenrechten niet bevorderen.

Voorts blijft de vraag in hoeverre Nederland zich nog met enig respect rechtsstaat mag noemen als een verdachte van haat zaaien en discriminatie, deelnemer en meevormer van een kabinet wordt. De grote woorden over de president van Suriname klinken dan erg hol.

Het Humanistisch Vredesberaad roept iedereen op om alert te zijn en een tegenluid te laten horen.

Zie ook: www.facebook.com/Geen.regering.met.PVV

Fallujah (Irak): meer fall-out dan Hirohima

Tijdens de herdenking van het nucleaire bombardement van Hiroshima en Nagasaki op 5 en 9 augustus 2010 verscheen een studie over de effecten van de radioactieve straling in Fallujah. Hieruit bleek dat de radioactieve vervuiling van Hiroshima overtroffen werd door latere oorlogshandelingen zonder atoom-bom!

Het artikel verscheen in het milieutijdschrift *International Journal of Environmental Research and Public Health* (IJ-ERPH) onder de titel *Cancer, Infant Mor-*

tality and Birth Sex-Ratio in Fallujah, Iraq 2005–2009.

Hierin werd vastgesteld dat de *fall-out* in Fallujah is tweegebracht door het gebruik van verarmd uranium in de conventionele munitie waarmee de stad werd platgeschoten. Fallujah werd in 2003-2004 belegerd om een soennitische krijgsheer en bijgevolg de plaatselijke inwoners tot de orde te roepen. De actie leidde niet tot een verovering, maar wel tot wat een van de Amerikaanse soldaten beweerde te willen bereiken: een *killng field*.

De onderzoekers vergeleken in hun rapport het aantal kankergevallen, misgeboorten en lichamelijke afwijkingen met standaarden in Egypte, Jordanië and Koeweit en kwamen uit op de volgende veelvouden: achtendertig maal zoveel leukemie, tienmaal zoveel borstkanker, meer dan vijfmaal zoveel kindersterfte en een meisjesoverschot (860 jongens op 1000 meisjes), wat wordt toegeschreven aan aantasting van het X-chromosoom. Deze huiveringwekkende cijfers konden dus worden vergeleken met die van Hiroshima.

Tot op heden is Fallujah nog niet heropgebouwd. Voorzieningen om besmet water te zuiveren of andere infrastructuur ontbreken. Het gevolg is dat er naast radioactiviteitskanker ook ziekten heersen als cholera, terving en tyfus. Een van de elkaar opvolgende commandanten die de aanval op Fallujah hebben geleid, heeft nu dezelfde functie in Afghanistan. Zijn naam is David Petraeus.

Slotrapport Decennium voor een Vredescultuur

Het slotrapport over het door de VN afgekondigde *Decennium voor een Cultuur van Vrede en Geweldloosheid voor de Kinderen van de Wereld* is verschenen. De conclusies over wat er bereikt is zijn gematigd positief.

Positief is dat meer dan duizend organisaties uit 100 landen bijdroegen aan het rapport en dat uit hun bijdragen blijkt dat nog vele duizenden organisaties meer zich wereldwijd inzetten voor het ontstaan van een vredescultuur.

Ook overheden lijken steeds meer

geïnteresseerd te raken in vredescultuur. In drie landen (Costa Rica, Nepal en de Salomonseilanden) zijn er nu Ministeries van Vrede. Maar het zijn toch vooral de lagere overheden die steeds meer actief bezig zijn met een cultuur van vrede en geweldloosheid. Een grote klacht blijft echter de minieme hoeveelheid geld die voor vrede beschikbaar is, zeker vergeleken bij de bedragen die worden uitgetrokken voor oorlog en oorlogsvoorbereiding.

Vooruitgang wordt er ook gezien op het gebied van de mensenrechten, de vrijheid van meningsuiting en de dialoog tussen godsdiensten. Daarbij moet wel worden aangetekend dat de voortgang ten aanzien van de sociale mensenrechten en het milieu moeizaam is en wellicht onvoldoende om grote spanningen te voorkomen.

Het volledige rapport vindt u op: www.vredesmuseum.nl/download/decadevredescultuur.pdf

De kraanvogels van de Schier

Op 17 juni opende Marten Sale Brouwer, ook wel bekend als Manna Ori, een origamiatelier in Leeuwarden, waar hij samen met de schooljeugd kraanvogels vouwt. Hij doet dat onder het motto: "Wie wil dat de wereld vrede kent, moet het de kinderen leren." Vanuit deze werkplaats organiseerde hij een vredesactie in Japan in het kader van de 65-jarige Hiroshimaherdenking. Van 28 tot 30 juni organiseerde hij een vouwactie op de Inspecteur Boelens school op Schiermonnikoog. De bij het project betrokken middelbare schoolkinderen bezochten hierbij de basisschool Yndemande, waar ze samen met de kleinere kinderen kraanvogels leerde vouwen van door de kinderen gekleurd papier. De foto op de frontpagina van dit blad is met vier andere foto's een van de producten van zijn happening. Zijn commentaar: "De gemeente Schiermonnikoog heeft toestemming gegeven aan de kraanvogels om het eiland te veroveren. Op verschillende plaatsen staan kraanvogels om de toeristen te begroeten." De meer dan duizend kraanvogels nam Marten mee naar Japan om ze aan te bieden aan burgemeester Akiba van Hiroshima.

Op 18 augustus brak Marten in Japan het wereldrecord van honderd kraanvogels vouwen (54 minuten en 30 seconden). Tevens braken tien man met hem het wereldrecord voor het vouwen van duizend kraanvogels. Hij haalde daarmee de Japanse pers.

Marten heeft een blog www.spelend-naarvrede.nl.

Klimaatverandering leidt tot oorlog

Op 24 september zal het Haags Vredesplatform zijn vredesdiner met aansluitende discussieavond houden. Spreker is ditmaal Wouter Veening, directeur van het *Institute for Environment Security* in Den Haag.

Iedereen is welkom vanaf 17:00, het diner begint om 18:00, de lezing start om 20:00.

Plaats: Wijk- en dienstencentrum de Regenvalk, Weimarstraat 69, 2562 GR Den Haag.

Wouter Veening zal spreken over de klimaatverandering, de gevolgen voor de kwaliteit van het milieu en de toegang tot de natuurlijke hulpbronnen, de spanningen en mogelijke gewelddadige conflicten waartoe deze kunnen leiden, maar ook de samenwerking die daarbij mogelijk is. Ook de rol van de militaire en veiligheidssector komt ter sprake.

De lezing om 20:00 is gratis toegankelijk. Het diner om 18:00 kost 10 euro. De maaltijd zal weer verzorgd worden door 's-Peer.

Opgave bij Gerrit Frijstein (070-3251102) of Jan Bervoets (070-3922102)

Vredes(kinder)festival

Pais organiseert voor de derde maal in de Vredesweek een vredesfestival dat vooral op kinderen is gericht.

Zondagmiddag Day4Peace 19 september 13.30-17.00 uur in Fenix, Odasingel 88, Sittard. Festival met onder meer: Openingslied, Kindertheater Oppekop, Casa Mama Lisi, Djembé Sittard. Uitreiking Eugène James Prijs aan scholen die aan vredeseducatie gedaan hebben.

Dinsdag 21 september 19:30 uur in Bilibionova, Broeksittarderweg 1, Sittard

Lezing over vredeseducatie door Prof. Dr. Lennart Vriens, emeritus hoogleraar vredeseducatie Universiteit van Utrecht.

In deze bibliotheek is ook een tentoonstelling van door basisschoolleerlingen

gemaakte tekeningen, gedichten en verhaaltjes met een vredesthema.

Het eerder voor 22 september aangekondigde vredesfestival in Geleen gaat helaas niet door.

Tentoonstellingen Museum voor Vrede en Gewelddoosheid

T/m 29 sept.: Vergeven – Verzoenen in Maastricht.

T/m 29 sept.: Vergeven – Verzoenen in Amsterdam.

T/m 25 sept.: Zicht op Vrede in Groningen.

16 sept. t/m 8 okt.: Gandhi in Apeldoorn.

17 sept. t/m 16 okt.: 75 jaar Kerk en Vrede in Boxmeer.

26 nov. t/m 27 dec.: Gandhi in Enschede.

Meer info: www.vredesmuseum.nl/info/agenda.php of 015-785.01.37

Ook meisjes van 17 kunnen nadenken over dienstplicht

In Nederland krijgen jongens van 17 nog steeds een brief waarin staat dat ze zijn ingeschreven als militair dienstplichtige. Vrouwen voor Vrede wil dat ook meisjes van 17 daarover nadenken en schreef ze het volgende:

Aan meisjes van 17 jaar

Als jij een jongen van 17 jaar was, dan kon je binnenkort een brief verwachten van het Ministerie van Defensie. Daarin zou je meegedeeld worden dat je bent ingeschreven als dienstplichtige en je zou worden gevraagd om na te denken over een baan bij Defensie. In Nederland bestaat nog steeds een dienstplicht voor jongens (mannen). Deze is niet afgeschaft, maar opgeschort. Dat wil zeggen, dat er geen gebruik van wordt gemaakt.

Voordat de dienstplicht werd opgeschort, waren jongens gedwongen om na te denken, hoe ze persoonlijk aankijken tegen oorlog en vrede. Ze konden hun keuze kenbaar maken door in militaire dienst te gaan of dienst te weigeren. Doordat jij als meisje deze brief niet krijgt, word jij niet voor de keuze gesteld en kun jij je standpunt niet kenbaar maken. Toch is het belangrijk, dat iedereen nadenkt over vragen van oorlog en

vrede, of jenu jongen bent of meisje. Het gaat tenslotte om jouw toekomst!

Heb je wel eens nagedacht over de volgende vragen?

Is het uitvechten van conflicten met wapens, waar het leger voor is, wel de juiste manier? Of is het niet beter, om zonder wapens conflicten op te lossen?

In Afghanistan en Irak zie je, dat een conflict niet wordt opgelost door wapens, ook al doet iedereen zijn of haar best. Hoe zie jij dat?

Er zijn ook manieren, om zonder geweld bij te dragen aan oplossingen in conflictgebieden. Bijvoorbeeld door onderhandelen of training in gewelddoos verzet.

Ook als meisje mag je een standpunt over de gewapende dienstplicht hebben. Denk er maar eens over na en praat er met je broer of zus, klasgenoten, vrienden en (groot)ouders over. Misschien wil je ook wel iets doen. Bijvoorbeeld, als je zelf een duidelijk standpunt hebt, dat je kenbaar wilt maken. Daarvoor zou je de bijgevoegde voorbeeldbrief kunnen gebruiken.

Stuur de brief naar de Minister van Defensie of mail naar dienstplichtzaken@mindef.nl.

We hopen dat deze brief je aan het denken gezet heeft en misschien ook tot actie aangespoord.

**Werkgroep WEL-dadig,
Vrouwen voor Vrede**

Voorbeeldbrief onder meer te vinden op: http://www.vredesbeweging.nl/nieuws/dienstplicht_240.html

Israël bang voor gewelddoos verzet

De Palestijnse academicus en activist Mazin Qumsiyeh werd bij zijn terugkeer van een conferentie uren vastgehouden op een Israëliëse controlepost. De reden: hij had boeken over gewelddoos verzet bij zich! Israël vindt dat gevaarlijk en Mazin moet zich nog melden voor verdere ondervraging.

Kerk en Vrede uit kritiek op bijdrage defensiediscussie IKV Pax Christi

Begin juli meldde het bestuur van de vereniging Kerk en Vrede met ontzetting kennis genomen te hebben van de inhoud van de eind mei door IKV Pax Christi uitgebrachte policy brief *Bijdragen aan burgerbescherming – de Nederlandse krijgsmacht op weg naar 2030*.

Met deze policy brief beoogt IKV Pax Christi een bijdrage te leveren aan de discussie over de toekomst van de Nederlandse krijgsmacht die afgelopen voorjaar naar aanleiding van de toen verschenen 'Verkenningen' op gang gebracht had moeten worden. Op zich noemt Kerk en Vrede het een goede zaak dat een vredesorganisatie als IKV Pax Christi dit politieke moment aangrijpt en kan ze ook nog wel plaatsen dat de 'menselijke vei-

ligheid' daarbij het vertrekpunt vormt.

De kritiek van Kerk en Vrede op de policy brief richt zich dan ook vooral op het feit dat IKV Pax Christi zich tot dit pleidooi beperkt en geen aandacht geeft aan:

- de bredere politiek context van de huidige veiligheidsdiscussie waarin het veiligstellen van de eigen (economische) belangen steeds meer onomwonden op de voorgrond treedt;

- de kritiek op de vaak falende louter militaire invulling van de 'verantwoordelijkheid om te beschermen' waarbij juist veelal burgers omkomen in plaats van dat ze door onze militairen worden beschermd;

- de politieke en economische omstandigheden waardoor de menselijke veiligheid in het geding is (met name in

de door IKV Pax Christi aangeduide 'gordel van instabiliteit' waar veel van de voor het Westen en de opkomende economieën als China en India aanwezige grondstoffen en energievoorraden liggen);

- en niet in de laatste plaats de niet-militaire alternatieven die er zijn voor het beschermen van burgers (zowel in politiek-economische zin als in de vorm van burger vredeswerk).

Korte tijd later heeft IKV Pax Christi een uitvoerige reactie op de in totaal twintig kritische kanttekeningen van Kerk en Vrede geschreven waarin ze onder andere stelt dat Kerk en Vrede in haar kritiek op de policy brief de vraag uit de weg gaat wat er dan zou moeten gebeuren als alle niet-militaire middelen gefaald hebben en welke toekomst Kerk en Vrede voor de Nederlandse krijgsmacht ziet weggelegd.

In een reactie die half september ook in brochurevorm zal verschijnen, heeft Kerk en Vrede al aangegeven dat zij de taak van de vredesbeweging vooral ziet in het ontwikkelen en propageren van niet-militaire middelen die het mogelijk maken de oorlog op termijn af te schaffen en niet in het meedenken over andere militaire strategieën en operationele technieken. Het afbouwen van de krijgsmacht (net als in Costa Rica is gebeurd) en het investeren in burger vredeswerk (zoals in Duitsland gebeurt) is het toekomstscenario waaraan zij wil werken. De discussie zal de komende maanden worden voortgezet.

J.S.

Bijdragen aan burgerbescherming – de Nederlandse krijgsmacht op weg naar 2030

www.ikvpaxchristi.nl

Foto: Anna van Kooij

UTRECHT, 21 SEPTEMBER 2009. DAY4PEACE.

VOOR MEER INFORMATIE WWW.VREDEVANUTRECHT2013.NL

Het Wijnglas

's Avonds lezen w'in de kranten,
hoe 't ging, die dag aan 't front.
Zoveel honderd weer gevallen,
zoveel duizend weer gewond.
Zoveel kind'ren zonder vader,
zoveel moeders zonder kind.
En we vragen wanneer eens toch
dat gemoord een einde vindt?

Maar des morgens, welk een vreugde,
lezen w'in het ochtendblad
dat er een banket geweest is,
in de een of and're stad.

Waar Lloyd George heeft gedronken
op het welzijn van zijn land,
waar de oorlog werd gewonnen,
met het wijnglas in de hand

's Avonds lezen w'in de kranten
weer een schip getorpedeerd,
Zoveel mensen uitgevaren,
zoveel maar teruggekeerd.
Zoveel tonnen graan verloren,
zoveel monden zonder brood,
zoveel vrouwen, zoveel kinderen
dichter bij de hongerdood

Maar des morgens, welk een vreugde,
lezen w'in het ochtendblad
van een rijk en deftig feestmaal
in de een of and're stad.
Waar der Kaiser heeft gedronken
op z'n uitgehongerd land
en den Alten Gott geprezen
Met het wijnglas in de hand

Elke dag brengt nieuwe ellende,
nieuwe armoe, nieuwe rouw.
Elke dag krijgt ons vertrouwen
in de mensen weer een knauw.
Angstig vragen we hoe lang nog
deze oorlogswaanzin duurt.
Welke afgezant des duivels
Deze wereld toch bestuurt?

Ernstig gaan de diplomaten
naar hun feestmaal en banket.
Satan heeft aan 't hoofd der tafel
zich als schenker neergezet.
En hij vult dan met een grijnslach
telkenmale tot de rand
met het rode bloed der volk'ren
't willig wijnglas in hun hand.

*Jean-Louis Pisuise (zanger 1880-1927)
en Dirk Witte (componist 1885-1932)*